

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

FEKH69

Examensarbete i redovisning på kandidatnivå, 15 hp

VT 2015

Integrerad rapportering ur ett företagsperspektiv

– En explorativ studie av fem svenska företags rapportering

Författare:

Isabella Melin

Carolina Sewell Spångberg

Emma Svensson

Handledare:

Amanda Sonnerfeldt

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Integrerad rapportering ur ett företagsperspektiv – *En explorativ studie av fem svenska företags rapportering*

Seminariedatum: 5 juni 2015

Ämne/Kurs: FEKH69, Examensarbete i redovisning på kandidatnivå, 15hp

Författare: Isabella Melin, Carolina Sewell Spångberg och Emma Svensson

Handledare: Amanda Sonnerfeldt

Nyckelord: integrerad rapportering, hållbarhetsredovisning, GRI, systemorienterade teorier, explorativ

Syfte: Vår avsikt med uppsatsen var att undersöka och skapa en djupare förståelse för fenomenet integrerad rapportering och hur den avspeglas sig i praktiken hos svenska företag.

Metod: En kvalitativ, explorativ studie med ett tolkningsperspektiv och induktiv ansats användes för att uppfylla syftet. En multipel fallstudie användes och ostrukturerade personliga intervjuer genomfördes med representanter från fem svenska företag.

Teoretiska perspektiv: De systemorienterade teorierna: legitimitetsteorin, intressentteorin och institutionell teori är vår teoretiska utgångspunkt för studien. Därtill har ramverken GRI och <IR> använts som teori i och med deras normativa karaktär.

Empiri: Empirimaterialet består främst av personliga intervjuer med hållbarhetsrepresentanter från fem svenska företag: Green Cargo, SEB, Systembolaget, Swedfund och Vattenfall vilka stöttas av information från respektive företags årsrapport.

Slutsats: Från analysen kan vi konstatera att vokabulären för integrerad rapportering inte har institutionaliserats ännu. Utifrån företagens perspektiv är integrerad rapportering främst ett arbetssätt, och inte enbart en rapport. Det integrerade arbetssättet påverkas av så väl, interna som externa faktorer. Dessa bör inte ses som isolerade utan som en del av ett större system, vilket vår analysmodell försöker spegla.

Abstract

Title: Integrated Reporting from a Company's Point of View – *An Exploratory Study of the Corporate Reporting of Five Swedish Companies*

Seminar date: June 5th, 2015

Course: FEKH69, Bachelor Thesis in Business Administration, 15 ECTS.

Authors: Isabella Melin, Carolina Sewell Spångberg and Emma Svensson

Supervisor: Amanda Sonnerfeldt

Keywords: integrated reporting, sustainability reporting, GRI, systems oriented theories, explorative

Purpose: The purpose with this essay was to explore and create a deeper understanding of the phenomena integrated reporting and how it is reflected in practice in Swedish companies.

Methodology: A qualitative, explorative and interpretative study with an inductive approach was conducted to fulfill the purpose. A multiple case study was used and five unstructured interviews was held with five Swedish companies.

Theoretical perspectives: The systems oriented theories, legitimacy, stakeholder and institutional theory was our basis for the theoretical framework. Moreover, the GRI and <IR> frameworks have been used as theory because of their normative characteristics.

Empirical foundation: The empirical material primarily consists of interviews with representatives within the field of sustainability from five Swedish companies: Green Cargo, SEB, Systembolaget, Swedfund and Vattenfall which are supported by information from each company's annual report.

Conclusion: From the analysis we conclude that the vocabulary used to describe integrated reporting has not yet been institutionalized. From the company's point of view integrated reporting is primarily seen as a way of working, and not just as a report. The integrated way of working is affected by both internal and external factors. These factors should not be seen as isolated, but as a part of a larger system which our analysis model tries to reflect.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de företagsrepresentanter som valde att ställa upp på intervju. Tack Johan Sandström (Green Cargo), Cecilia Widebäck West (SEB) Mehri Mir (Systembolaget), Lars-Olle Larsson (Swedfund) och Johan Ekhagen (Vattenfall) för att ni bidragit med insikt om ert företags hållbarhetsarbete och rapportering. Vi vill även tacka vår handledare Amanda Sonnerfeldt för mycket god vägledning och feedback under arbetets gång.

Isabella Melin

Carolina Sewell Spångberg

Emma Svensson

Lund, 1 juni 2015

Förkortningslista

<IR>	The International Integrated Reporting Framework
CSR	Corporate Social Responsibility
IIRC	International Integrated Reporting Council
GRI	Global Reporting Initiative
NMC	Nätverket för Hållbart Näringsliv
TBL	Triple Bottom Line
WCED	World Commission on Environment and Development

Innehållsförteckning

1	Introduktion	15
1.1	Bakgrund	15
1.2	Problemdiskussion.....	16
1.3	Syfte och problemformulering.....	17
1.4	Disposition.....	18
2	Metod	19
2.1	Studiens utgångspunkter.....	19
2.2	Val av teori	19
2.3	Forskningsdesign.....	20
2.4	Val av analysobjekt.....	21
2.5	Datainsamling	22
2.5.1	Företagsdokument	23
2.5.2	Intervjustudie.....	23
2.6	Analysprocess.....	25
2.7	Studiens trovärdighet.....	26
2.7.1	Reliabilitet	26
2.7.2	Validitet.....	26
2.8	Etiska överväganden.....	26
3	Teoretisk referensram	28
3.1	Vägen mot integrerad rapportering.....	28
3.2	Utveckling av ramverk och riktlinjer.....	30
3.2.1	Global Reporting Initiative.....	31
3.2.2	IIRC.....	32
3.3	Problematik och effekter av icke-finansiell rapportering	33
3.4	Systemorienterade teorier	35
3.4.1	Legitimitetsteorin	36
3.4.2	Intressentteorin	37
3.4.3	Institutionell teori	38
3.5	Analysverktyg.....	40
3.5.1	Företagens tolkning av integrerad rapportering	40
3.5.2	Interna faktorer för integrerad rapportering	40
3.5.3	Externa faktorer för integrerad rapportering	41
4	Företagens perspektiv på integrerad rapportering	42

4.1	Presentation av företagen.....	42
4.1.1	Green Cargo	42
4.1.2	SEB.....	43
4.1.3	Systembolaget	44
4.1.4	Swedfund.....	45
4.1.5	Vattenfall.....	46
4.2	Sammanställning av bakgrundsinformation från företagens rapporter.....	47
4.3	Intervjuer med företagens hållbarhetsrepresentanter	48
4.3.1	Green Cargo	48
4.3.2	SEB.....	52
4.3.3	Systembolaget	55
4.3.4	Swedfund.....	58
4.3.5	Vattenfall.....	61
5	Analys.....	65
5.1	Tolkning av integrerad rapportering	65
5.2	Interna faktorer för integrerad rapportering.....	67
5.2.1	Ramverken som hjälpmedel mot integrerad rapportering	67
5.2.2	Vägen till integration av hållbarhet	70
5.3	Externa faktorer för integrerad rapportering.....	76
5.3.1	Typ av verksamhet inverkar på rapporteringen.....	76
5.3.2	Integrerad rapportering: ett sätt att bemöta samhällets förväntningar	77
5.3.3	Yttre påtryckningar påverkar den integrerade rapporteringen	78
5.3.4	Intressenternas påverkan på rapportering	79
5.3.5	Företagens sökande efter <i>best practice</i>	81
6	Avslutning.....	82
6.1	Slutsats och diskussion	82
6.2	Förslag till fortsatt forskning	84
7	Källförteckning	85
8	Bilagor.....	92
8.1	Bilaga 1 – Mail till företag.....	92

Figurförteckning

Figur 1. Forskningsprocess	21
Figur 2. Analysverktyg inspirerat av <i>Näsi's concept analysis model</i>	40
Figur 3. Analysmodell, Integrerad rapportering som en del av ett större system.....	84

Tabellförteckning

Tabell 1. Sammanställning av de huvudsakligt använda företagsrapporterna.....	23
Tabell 2. Intervjuschema.....	24
Tabell 3. Exempel på internationella standarder för bolagsrapportering.....	30
Tabell 4. Sammanställning av information från dokumentstudie.....	47

1 Introduktion

I det här avsnittet beskrivs den senaste utvecklingen av den icke-finansiella rapporteringen vilken fokuserar på integrerad rapportering. Fenomenet har en tvetydig innebörd vilket bland annat återspeglas i olika ramverk. Vidare finns ingen best practice inom området som leder in på studiens syfte vilket är att undersöka och skapa djupare förståelse för hur svenska företag ser på fenomenet eftersom allt fler svenska företag uppger sina rapporter för att vara integrerade.

1.1 Bakgrund

Frågan är inte längre om stora företag ska upprätta hållbarhetsredovisningar utan vad de ska redovisa och hur (KPMG, 2013). En av milstolparna för företagens hållbarhetsarbete kan härledas tillbaka till den så kallade Brundtland-rapporten där *World Commission on Environment and Development* (WCED) definierade hållbar utveckling som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov” (Borglund et al., 2012, s. 139) Sedan dess har företagens rapportering kring hållbarhetsfrågor ökat i omfattning och 2013 hållbarhetsredovisade 93 procent av världens 250 största företag (KPMG, 2013). Hållbarhetsredovisningar fyller en viktig funktion i att tillgodose de ökande kraven från företagens intressenter (Hahn & Kühnen, 2013).

Runt om i världen går trenden mot en ökad reglering av den icke-finansiella rapporteringen (KPMG, UNEP, GRI, & Centre for Corporate Governance in Africa, 2013). Detta leder följaktligen till att hållbarhetsrapporteringen ökar, men utöver lagkrav menar KPMG (2013) att ramverk och standarder också har drivit på utvecklingen. Det har skett en kraftig förändring vad det gäller antal företag som väljer att inkludera icke-finansiell information i sin årsredovisning. KPMG (2013) konstaterar i sin undersökning att år 2008 var det endast fyra procent jämfört med hela 51 procent år 2013 som gjorde det. Graden av integration av den icke-finansiella informationen skiljer sig åt, och endast tio procent av företagen väljer att benämna den som en integrerad rapport. (KPMG, 2013) Hållbarhetsredovisningen har kommit att bli en självklarhet för många stora företag där man menar att integrerad rapportering är nästa steg för företagens rapportering (Lennartsson, 2014a).

1.2 Problemdiskussion

Integrerad rapportering är idag ett vanligt förekommande begrepp, samtidigt är innebörden av det tvetydigt. Integrationen av frivilliga upplysningar i årsredovisningen går ända tillbaka till 70-talet, men (de Villiers, Rinaldi, & Unerman, 2014) menar att dagens utveckling befinner sig i ett annat stadie som försöker inta ett helhetsperspektiv på företagens rapportering. År 2010 kan ses som startskottet för dagens integrerade rapportering, då Sydafrika som första land införde ett lagkrav för företag listade på landets börs att tillhandahålla integrerade rapporter enligt riktlinjerna i King III. Samma år grundades International Integrated Reporting Council (IIRC) vilken är en global, icke-vinstdrivande organisation. Tre år senare kom organisationen Global Reporting Initiative (GRI), ut med G4, den fjärde generationens riktlinjer för hållbarhetsredovisning och senare samma år släpptes det första globala redovisningsramverket <IR> för integrerad rapportering. (KPMG et al., 2013) Emellertid råder det delade meningar om hur en integrerad rapport ska se ut och till vem den ska rikta sig. Där <IR> riktar sig främst till investerare (IIRC, 2013), riktar sig King III mot en bredare målgrupp (IRC, 2014). På liknande sätt förespråkar GRI att den integrerade rapporten ska rikta sig mot många olika intressenter och bör inkludera väsentliga hållbarhetsmått och likställas med den finansiella informationen (GRI, 2015b).

I IIRC:s pilotprojekt för integrerad rapportering var Volvo det enda svenska företaget av 100 deltagande (Lennartsson, 2014b). Samtidigt väljer allt fler företag att själva deklarerat att de har en integrerad rapport i GRI:s *Sustainability Disclosure Database* (GRI, 2013b). Vid en sökning i GRI:s databas var det 84 stycken svenska företag som valde att göra det här år 2010 och fyra år senare hade siffran stigit till 118 (GRI, 2015a). Vidare har det hållits ett antal seminarier kring integrerad rapportering det senaste året (Nätverket för Hållbart Näringsliv, 2015), som ytterligare visar på ett ökat intresse från företag att lära sig mer.

Många tidigare studier inom icke-finansiell rapportering har fokuserat på att skapa en förståelse för hållbarhetsrapporteringen (Adams & McNicholas, 2007; Burritt & Schaltegger, 2010; Deegan, 2002; Milne & Gray, 2013). När det gäller den tidigare forskningen för integrerad rapportering har det tagits för givet vad begreppet integrerad

rapportering betyder och den har främst kretsat kring hur integrerad rapportering ska vara (Adams, 2014; Busco, Frigo, Quattrone, & Riccaboni, 2014; Flower, 2014) men inte tagit upp hur företagen ser på fenomenet. Det har gjorts många undersökningar av företagens rapporter (Fortanier, Kolk, & Pinkse, 2011; Jensen & Berg, 2012; Kolk, 2008), men dessa fångar inte hur integrerad rapportering avspeglar sig i praktiken, vilket vi ämnar göra. I och med det tidiga skede integrerad rapportering befinner sig i finns det ingen *best practice* ännu och det blir således relevant att undersöka hur företag uppfattar och arbetar med integrerad rapportering i ett syfte att skapa en större förståelse för fenomenet utifrån företagens perspektiv. Därmed väljer vi att inte definiera integrerad rapportering utan lämnar det till företagen att avgöra vad det innebär för dem. Den här idén är hämtad från Matten och Moon (2008) som i sin artikel valde att inte utgå från en förutbestämd definition.

1.3 Syfte och problemformulering

Vår avsikt med uppsatsen är att undersöka och skapa en djupare förståelse för fenomenet integrerad rapportering och hur det avspeglar sig i praktiken hos svenska företag. Eftersom ingen *best practice* har etablerats ännu kan den här studien bidra med en ökad förståelse för hur några svenska företag ser på fenomenet och bidra med kunskap till andra företag som intresserar sig för integrerad rapportering, men även studenter som vill lära sig mer inom ämnet.

För att besvara syftet med vår uppsats har vi valt att undersöka följande två frågor:

- Hur tolkar företagen fenomenet integrerad rapportering?
- Vad driver företagen mot denna typ av rapportering?

1.4 Disposition

Kapitel 1: I det här kapitlet beskrivs den senaste utvecklingen av den icke finansiella rapporteringen vilken följs av en diskussion kring tvetydigheten i begreppet integrerad rapportering. Läsaren leds sen i på det ökade intresset för fenomenet i Sverige. Avslutningsvis mynnar det ut i studiens frågeställning och syfte.

Kapitel 2: I det här kapitlet beskrivs den metodologi som tillämpats i studien och det redogörs för genomförandet av studien. Inledningsvis förklaras studiens utgångspunkter forskningsdesign. Därefter motiveras valet av analysobjekt följt av hur datainsamlingen har genomförts samt hur den använts i analysen. Avslutningsvis övervägs studiens trovärdighet och etik.

Kapitel 3: I det här kapitlet beskrivs den icke-finansiella rapporteringens utveckling närmare. Vidare presenteras ramverken GRI och <IR>. Därefter diskuteras problematik och effekter av icke-finansiell rapportering. Det följs av de systemorienterade teorierna: legitimitetsteorin, intressentteorin och den institutionella teorin. Slutligen presenteras analysverktyget.

Kapitel 4: I det här kapitlet behandlas de undersökta företagens syn på och arbete med integrerad rapportering. Första delen av kapitlet utgörs av en sammanställning av företagens bakgrundsinformation. Det följs av en presentation av respektive företags intervju som inleds med en kort text om respondenten.

Kapitel 5: I det här kapitlet analyseras insamlad empiri med hjälp av analysverktyget. Analysen är därmed indelad i tre delar: tolkning av integrerad rapportering, interna faktorer och externa faktorer.

Kapitel 6: I det här kapitlet besvaras studiens frågeställning och knyter an till dess syfte men även tidigare problemdiskussion. Därefter redogörs för studiens kunskapsbidrag och slutligen ges förslag till fortsatt forskning.

2 Metod

I det här avsnittet beskrivs vilken metodologi som tillämpats i studien samt hur genomförandet gått till för att uppnå studiens syfte. En kvalitativ, explorativ studie med ett tolkningsperspektiv och en induktiv ansats användes eftersom vi ville skapa en djupare förståelse för fenomenet integrerad rapportering och hur det avspeglar sig i praktiken hos svenska företag. En multipel fallstudie genomfördes på följande fem företag: Green Cargo, SEB, Systembolaget, Swedfund och Vattenfall. Det empiriska materialet utgörs främst av fem personliga intervjuer med personer som var ansvariga, alternativt arbetade med hållbarhetsrapporteringen eller den integrerade rapporteringen, på respektive företag.

2.1 Studiens utgångspunkter

För att uppfylla vårt syfte att undersöka hur företag uppfattar integrerad rapportering och hur det avspeglar sig i praktiken ansåg vi att en kvalitativ, explorativ studie med ett tolkningsperspektiv var mest lämplig. Vår utgångspunkt för studien har således legat inom det som Scapens (2007) kallar för interpretivism. Scapens (2007) har vidareutvecklat Burrell och Morgans (1979) paradigm för hur forskning kan bedrivas och delar in det i fyra olika kunskapssyner. Scapens (2007) menar att den interpretivistiska forskningen inte har som syfte att skapa radikala förändringar och accepterar saker för vad de är. Vidare utgår interpretivismen från ett subjektivistiskt synsätt som ser bolagsrapporteringen som socialt konstruerad där kunskapen består av individens egna föreställningar om världen och används främst för att skapa en förståelse för ett ämne (Bryman & Bell, 2013; Scapens, 2007). Därmed blir respondenternas tolkningar det centrala för oss och överensstämmer väl med vårt syfte. Valet av metod påverkas i grund och botten av vilken verklighetsuppfattning vi har och det blir därför viktigt att beskriva den för läsaren och tydliggöra våra ståndpunkter.

2.2 Val av teori

Vi har genom vår utbildning inom företagsekonomi med inriktning redovisning fått kunskaper inom redovisningsteorier som utgår från två olika grenar: normativa samt positiva redovisningsteorier. Positiva redovisningsteorier är deskriptiva till sin natur och

används till att förutse och förklara olika redovisningsfenomen (Deegan & Unerman, 2011). Dessa har sedermera legat till grund för de systemorienterade teorierna som kan användas till att förklara varför organisationer väljer att lämna frivilliga upplysningar (Deegan & Unerman, 2011). Därmed föll det sig som ett naturligt val av teorier att utgå ifrån då en del i syftet har varit att få en större förståelse för drivkrafterna bakom fenomenet integrerad rapportering, som i dagsläget är ett frivilligt sätt att rapportera.

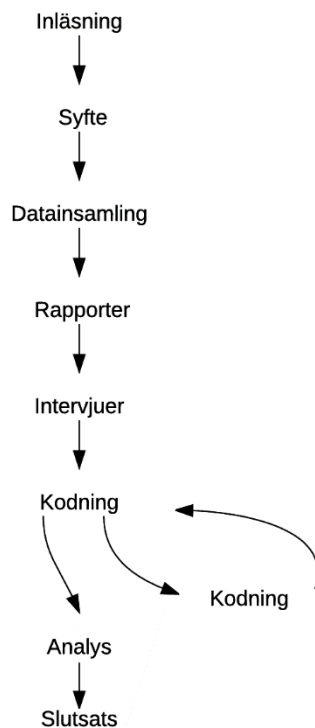
2.3 Forskningsdesign

I linje med vår verklighetsuppfattning som utgår ifrån ett tolkningsperspektiv har vi använt oss av en kvalitativ forskningsstrategi. Den kvalitativa ansatsen tillåter ett större utrymme för tolkande analys och är som regel inriktad på ord jämfört med den kvantitativa som främst har sitt fokus på siffror (Backman, 2008; Bryman & Bell, 2013). Den kritik som riktas mot den här typen av forskning är att den betraktas som alltför subjektiv och därmed också är svår att replikera (Bryman & Bell, 2013). Därför har vi lagt stor vikt vid att så utförligt som möjligt beskriva processen som ligger bakom studien. Genom att vi har varit tre stycken som bearbetat informationen har vi minskat risken för att tolka den ensidigt. Vidare präglas den kvalitativa forskningen oftast av en induktiv ansats (Backman, 2008; Bryman & Bell, 2013) vilken också tillämpades i det här fallet eftersom syftet inte har varit att dra generella slutsatser utifrån teorin, utan att skapa en förståelse för fenomenet integrerad rapportering och en idé om varför företag väljer denna typ av rapportering.

En multipel fallstudiedesign valdes eftersom den enligt Bryman och Bell (2013) tillåter forskaren att fokusera på varje företags unika kontext. Ett annat alternativ hade varit att använda sig av en tvärsnittsdesign i form av enkätundersökningar med fler företag. Den här designen hade inte gett samma möjligheter att undersöka företagens tolkning och arbetssätt på ett djupare plan, och valdes därmed bort. Vår studie har syftat till att skapa en förståelse för det samtida fenomenet integrerad rapportering och eftersom det saknades tidigare forskning kring hur företag tolkar integrerad rapportering och hur de arbetar med det kan det här ses som en explorativ studie.

I figur 1 återfinns en schematisk bild över hur vår forskningsprocess såg ut. Vi började med att sätta oss in i ämnet för att sedan kunna formulera ett syfte. Därefter insamlades

teorin och det empiriska materialet för studien. Sedan kodades vårt insamlade material i flera omgångar vilket efter bearbetning mynnade ut i en analys och slutsats. De olika stegen ska inte ses som separata och isolerade moment utan de skedde parallellt under uppsatsens gång vilka beskrivs närmare i de nästkommande punkterna, där vi redogör för tagna beslut och gjorda val.

Figur 1. Forskningsprocess

2.4 Val av analysobjekt

Med utgångspunkt i vår frågeställning ville vi hitta företag som på något sätt integrerar hållbarhetsinformation i sin årsredovisning. De flesta stora företag idag upprättar en hållbarhetsredovisning, däremot är det inte lika vanligt förekommande att de presenterar denna information tillsammans i sin årsredovisning. De kriterier vi satte upp var att företagen skulle vara svenska och att de skulle inkludera hela sin hållbarhetsredovisning tillsammans med sin årsredovisning, alternativt inkludera hållbarhetsinformation i årsredovisningen. Anledningen till att vi valde att sätta svenska företag som ett av kriterierna var att vi ville ha möjligheten att genomföra personliga intervjuer. Vi valde att titta på flera källor för att hitta företag som uppfyllde våra kriterier, där Nätverket för Hållbart Näringsliv, som har hållit seminarier kring integrerad rapportering, var den

viktigaste källan. Därefter granskade vi årsredovisningarna för de företag som visat intresse för seminarierna för att hitta lämpliga analysobjekt som uppfyllde våra kriterier. Urvalet kan enligt Bryman och Bell (2013) betecknas som ett målstyrt urval vilket inte har som syfte att generalisera för hela populationen. Följande fem företag ligger till grund för vårt urval: Green Cargo, SEB, Systembolaget, Swedfund och Vattenfall. Vid valet av företag togs ingen hänsyn till vilken bransch de tillhör. Fyra av de fem företagen som ställde upp är statligt ägda och vi har varit medvetna om att det kan ha påverkat utfallet av resultaten. Eftersom det vi har undersökt är hur företagen tolkar integrerad rapportering ansåg vi inte det här vara ett problem då varje person har sitt eget sätt att se på saker och ting. Intervjupersonerna valdes ut för deras roll på företaget där vi ville komma i kontakt med den person som var ansvarig, alternativt arbetade med hållbarhetsrapporteringen eller den integrerade rapporteringen, på respektive företag.

2.5 Datainsamling

Vi började med att läsa in oss på den existerande litteraturen kring integrerad rapportering för att bekanta oss med forskningsområdet. För det här användes FAR Online, rapporter från de stora revisionsbyråerna och databasen LUBSearch. Vi deltog även på ett seminarium som Nätverket för Hållbart Näringsliv höll kring integrerad rapportering. Bryman och Bell (2013) menar att ett sätt att underlätta sökningen efter befintlig information är att, när man hittar en källa som är lämplig för sitt forskningsområde, använda referenslistan för att hitta ytterligare källor. Det här är något som vi fann mycket användbart. För datainsamlingen till teorikapitlet började inläsningen med att gå igenom tidigare kurslitteratur som till exempel Deegan och Unerman (2011), men LUBSearch utgjorde den främsta sökmotorn för att hitta relevant teori inom området. De sökord som användes var bland annat *integrated reporting*, *sustainability reporting*, *GRI*, *non-financial disclosures*, *corporate reporting*, *legitimacy*, *stakeholder* och *institutional theory*. Därtill inhämtades GRI:s och IIRC:s ramverk från deras respektive hemsidor. Kärnan i studiens datainsamling har varit den intervjustudie som genomfördes vilken beskrivs mer utförligt i punkt 2.5.2. Dessförinnan gick företagens rapporter igenom vilka tas upp i 2.5.1.

2.5.1 Företagsdokument

Företagens rapporter har lästs och analyserats i syfte att samla in bakgrundsinformation innan intervjutillfällena samt för att kunna utnyttja intervjuerna till sådan information som inte beskrivits i deras rapporter. Inför insamlingen användes främst dessa tio sökord; *samhällsansvar, risk, värde, hållbarhet, strategi, långsikt, framtid, integrera, intressent, granska*, för att hitta bakgrundsinformation om företagens rapportering. Vi använde oss av sökverktyget i Adobe Reader i de fall där rapporterna fanns att få i PDF-format. I de fall där rapporten enbart fanns på webben sökte vi direkt i webbläsare. För vissa företag gick flertalet rapporter igenom för att få en liknande översikt för samtliga företag. Vid genomgången av företagens rapporter lades inte något vikt vid rapporternas design, omfattning av hållbarhetsinformation eller den finansiella informationen utan istället låg fokus på insamling av bakgrundsinformation om företagen. I tabell 1 nedan presenteras de rapporter som vi huvudsakligen har använt oss av för respektive företag.

Tabell 1. Sammanställning av de huvudsakligen använda företagsrapporterna

Företag	Redovisning/ rapporter
Green Cargo	Års- och hållbarhetsredovisning 2014 Års- och hållbarhetsredovisning 2013
SEB	Årsredovisning 2014 Hållbarhetsrapport 2014
Systembolaget	Ansvarsredovisning 2014 (webbaserad) Ansvarsredovisning del 1 2013 Ansvarsredovisning del 2 2013
Swedfund	Integrerad redovisning 2014 Integrerad redovisning 2013 Hållbarhets- och årsredovisning 2011
Vattenfall	Års- och hållbarhetsrapport 2014

2.5.2 Intervjustudie

Vi började med att ta reda på vilka företag som ville ställa upp på en intervju. Totalt 26 företag, både statliga och privata, kontaktades och fem stycken valde att delta i studien. Därefter avtalades tid för intervjuerna som genomfördes den 28 och den 29 april i Stockholm. Intervjuerna ägde rum på respondenternas arbetsplats för att de skulle känna sig så bekväma som möjligt. Fokus under intervjuerna låg på intervjuerna som

representanter för det företag de arbetar på och inte på deras egen levnadsbeskrivning. I tabell 2 återfinns vilka personer som intervjuades på respektive företag samt när intervjun ägde rum.

Tabell 2. Intervjuschema

Företag	Respondent	Befattning	Datum
Green Cargo	Johan Sandström	Miljöchef	29 april, 2015
SEB	Cecilia Widebäck West	Hållbarhetschef	29 april, 2015
Swedfund	Lars-Olle Larsson	Senior Manager ESG Affairs, Ambassadör IIRC	28 april, 2015
Systembolaget	Mehri Mir	Hållbarhetsansvarig	29 april, 2015
Vattenfall	Mikael Ekhangen	Senior Sustainability Specialist	28 april, 2015

Intervjuerna var till största del av ostrukturerad karaktär med utgångspunkt i tre teman vilket framgår i det mail som skickades ut till företagen innan intervjun och återfinns i bilaga 1. Den här intervjutekniken valdes för att respondenterna därmed skulle ha möjlighet att svara öppet på frågorna som kan hänföras till deras tolkning av integrerad rapportering utan alltför mycket styrning från intervjuaren. En fördel med ostrukturerade intervjuer är att de ger ett stort utrymme för flexibilitet och medför möjlighet att ändra fokus under intervjuens gång beroende på de svar som ges (Bryman & Bell, 2013).

Kvalitativa intervjuer karakteriseras ofta av att de sker ansikte mot ansikte (Bryman & Bell, 2013) vilket också skedde i det här fallet. Vid intervjun närvarade två av oss. Ett alternativ hade varit att genomföra telefonintervjuer istället, men eftersom intervjuerna var ostrukturerade ansåg vi att personliga intervjuer var att föredra. En annan synpunkt som talar för valet av personliga intervjuer är att Bryman och Bell (2013) påpekar att telefonintervjuer inte lämpar sig för längre intervjuer. Den personliga intervjun ger också möjlighet till en större flexibilitet och intervjuerna kan se hur respondenten reagerar på frågorna och har möjlighet att förklara om något är oklart (Bryman & Bell, 2013).

Samtliga intervjuer varade cirka en timme och spelades in efter godkännande från respondenterna. Ljudupptagningen skedde med hjälp av två olika inspelningskällor för att undvika eventuella tekniska problem. Därutöver testades utrustningen innan, dels för att intervjuarna skulle bekanta sig med utrustningen, och dels för att undvika att värdefull intervjutid gick åt till praktiska detaljer. Bryman och Bell (2013) menar att det är fördelaktigt att spela in intervjuerna för att det underlättar arbetet med att gå igenom materialet efteråt då det är omöjligt att komma ihåg allt som sägs ordagrant och kan på så sätt leda till en mer noggrann analys.

2.6 Analysprocess

Efter intervjuerna påbörjades databearbetningen av empirin som har legat till grund för vår analys. Först transkriberades alla intervjuer med hjälp av datorprogrammet NVivo¹. Vi valde att transkribera trots att transkribering av kvalitativa intervjuer tar lång tid, men det gjordes för att bevara intervjupersonernas egna formuleringar (Bryman & Bell, 2013; Kvale & Brinkmann, 2009). En av de största utmaningarna med kvalitativa intervjuer är att det snabbt blir ett väldigt omfattande material som kan tyckas överväldigande (Bryman & Bell, 2013; Kvale & Brinkmann, 2009). För att bearbeta allt material gjordes en innehållsanalys för att hitta olika teman vilket görs genom kodning (Bryman & Bell, 2013; Elo & Kyngäs, 2008). Först lästes materialet igenom av oss alla tre. Därefter kodades innehållet i materialet av samtliga författare. För att underlätta kodningsprocessen användes Google Docs där kodningen gjordes i olika färger för olika teman och underkategorier för att synliggöra och underlätta arbetet med att plocka ut relevanta delar. Kodningen kan betraktas som en iterativ process, det vill säga den gjordes upprepade gånger, med utrymme för reflektion för att kunna gå tillbaka till syftet för att sedan koda igen. Texten från intervjustudien bearbetades utifrån tre centrala teman: tolkning av integrerad rapportering samt interna och externa faktorer som påverkar företagets val av rapportering. Eftersom studien har haft ett induktivt perspektiv användes den teoretiska referensramen som ett stöd för att skapa förståelse och generera ny teori (Bryman & Bell, 2013; Scapens, 2007). Vad som åsyftas med de interna och externa faktorerna återfinns i den teoretiska referensramen under punkt 3.5.

¹ NVivo är ett program för kvalitativ dataanalys och transkribering

2.7 Studiens trovärdighet

2.7.1 Reliabilitet

Vid kvalitativ forskning bedöms den externa reliabiliteten inte vara lika viktig då det förefaller tämligen omöjligt att replikera en undersökning och få samma resultat (Bryman & Bell, 2013). Däremot kan den interna reliabiliteten stärkas genom att vi som författare kommer överens om hur vi ska tolka informationen (Bryman & Bell, 2013). I syfte att stärka den interna reliabiliteten valde vi därför att använda oss av triangulering där flera personer går igenom materialet för att säkerställa att det inte tolkas ensidigt. På så sätt försökte vi möta den kritik som generellt riktas mot kvalitativa studier, det vill säga att de är allt för subjektiva och i stor utsträckning påverkas av forskarens egna åsikter (Bryman & Bell, 2013). När vi höll intervjuerna bad vi respondenterna att ge företagets syn på integrerad rapportering, men eftersom intervjupersonerna har olika befattningar, ansvarsområden, bakgrund och erfarenhet är det ofrånkomligt att det förekommit en viss subjektivitet i de svar vi fick.

2.7.2 Validitet

En problematik med den valda metoden är svårigheten att generalisera resultatet till andra sociala miljöer och situationer, det vill säga att den externa validiteten inte uppnås (Bryman & Bell, 2013). Vi har varit medvetna om det här, men det har var inte ansetts lika betydelsefullt då vårt syfte har varit att få en djupare förståelse för varje företags unika kontext. Den interna validiteten däremot, det vill säga tillförlitligheten i vår studie, har ansetts vara av större vikt. Även här kan triangulering bidra till att stärka tillförlitligheten i studien genom att flera metoder, datakällor eller teoretiska perspektiv används (Bryman & Bell, 2013). I det här fallet fungerade årsredovisningarna som ett stöd för att se att den information som kom fram i intervjun överensstämde med den i rapporten. Respondenternas svar har också sammanställts och skickats ut till dem för att säkerställa att vi uppfattat dem rätt.

2.8 Etiska överväganden

Kvale och Brinkmann (2009) menar att man bör ta hänsyn till etiska frågor redan från början av undersökningen och ta dessa i beaktan under hela processen. Vid intervjustudien följdes därför fyra forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

Respondenterna informerades om studiens syfte och upplägg både per mail samt vid själva intervjutillfället. Vid intervjutillfället förklarades även att deltagandet i studien var helt frivilligt och att de när som helst hade möjlighet att avbryta. Enligt samtyckeskrauet ska respondenterna ha rätt att bestämma om de vill delta eller inte. Då mail gällande intresseanmälan skickades ut till samtliga företag om möjligheten att medverka i studien gavs möjlighet till samtycke. Vidare erbjöds respondenterna möjligheten att vara anonyma i studien och försäkrades om att det insamlade materialet endast skulle användas av oss till undersökningens ändamål och inte lämnas ut till andra parter.

3 Teoretisk referensram

I det här avsnittet beskrivs den icke-finansiella rapporteringens utveckling i syfte att ge läsaren en förståelse av det som ligger bakom integrerad rapportering. Idag finns det många ramverk som behandlar icke-finansiell rapportering, men de som anses mest relevanta för integrerad rapportering är GRI och <IR>. Ramverken presenteras för att de kan ses som en normativ kraft som påverkar företags rapportering och driver utvecklingen. Följande avsnitt behandlar problematik och effekter av icke-finansiell rapportering där det lyfts bland annat olika drivkrafter bakom företags rapporteringsval. De systemorienterade teorierna: legitimitetsteorin, intressentteorin och institutionell teori ämnar också förklara varför företag ger ut frivilliga upplysningar. I vårt analysverktyg förklarar vi hur den teoretiska referensramen kommer att användas i analysen.

3.1 Vägen mot integrerad rapportering

Företagens traditionella rapportering har främst haft fokus på de finansiella prestationerna och endast gett en historisk tillbakablick på företagets verksamhet, men det har blivit allt viktigare för företagets intressenter att få ett bredare perspektiv och integrerad rapportering har seglat upp som en het debatt. Någon allmän accepterad definition över vad integrerad rapportering innebär finns i dagsläget inte, men konceptet är inte helt nytt. Redan på 1970-talet förespråkades en mer integrerad och balanserad bolagsrapportering (de Villiers et al., 2014; Gray, Adams, & Owen, 2014; Owen, 2013). Med det åsyftades att företaget skulle inkludera icke-finansiell information i sin årsredovisning. Buhr (2007) hänvisar till 1970-talet som eran för social redovisning (återgivet i Gray et al., 2014). Under denna period gjordes försök i att integrera icke-finansiell information med finansiell information i en och samma rapport. Omfattningen av den sociala redovisningen upptog sällan mer än en halv sida av årsredovisningen och berörde ofta enbart ett område (Gray et al., 2014).

Utvecklingen av en mer utvidgad rapportering grundar sig i att företagen ansågs behöva ta ett större ansvar i samhället och begreppet *Corporate Social Responsibility* (CSR) växte fram (Carroll & Shabana, 2010; Gray et al., 2014). CSR började utvecklas redan efter andra världskriget (Carroll & Shabana, 2010) men det är först under de senaste 20

åren som utvecklingen av CSR formats och fått fotfäste samt att fokus riktats mot företagens miljömässiga ansvar (Borglund et al., 2012). I och med handlingsprogrammet *Our Common Future* 1987 sattes hållbarhetsfrågan på dagordningen (Borglund et al., 2012). Företagens påverkan på miljön kom därmed att få allt större betydelse och med Elkingtons *triple bottom line* (TBL) gavs ett nytt sätt att tänka kring företagets rapportering. Han föreslog att företagen utöver den finansiella informationen också skulle lämna upplysningar kring sociala och miljömässiga frågor. Till följd av detta präglades bolagsrapporteringen under 1990-talet till största del av miljöredovisningar. De separata rapporterna blev allt vanligare i takt med att de kombinerade rapporterna ökade i omfattning och komplexitet, och kom sedermera att benämnas hållbarhetsredovisning. Utöver påtryckningar från regeringar är hållbarhetsredovisningar ett sätt för företagen att frivilligt möta de krav som ställs från deras intressenter. (de Villiers et al., 2014; Gray et al., 2014) Idag har hållbarhetsredovisningar kommit att bli en global standard där 93 procent av världens 250 största företag hållbarhetsredovisade 2013 (KPMG, 2013).

För svenska statliga bolag har det varit lagstadgat sedan räkenskapsåret 2008 att tillhandahålla hållbarhetsredovisningar (Näringsdepartementet, 2007). För andra svenska företag är det idag frivilligt att hållbarhetsrapportera, men i och med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/95/EU som antogs i höstas kommer det bli obligatoriskt för vissa stora företag och koncerner att tillhandahålla icke-finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy. Vidare ger redovisningsdirektivet en tydlig bild över utvecklingen av företagets icke-finansiella rapportering i punkt 11 nedan:

”I punkt 47 i rapporten från FN:s konferens Rio+20 med titeln *The Future We Want* betonas vikten av företagets hållbarhetsredovisning och uppmuntras företagen att när så är lämpligt överväga att integrera hållbarhetsinformation i sin redovisningscykel. Även industrin, berörda regeringar och berörda parter uppmanas att med stöd av FN-systemet när så är lämpligt utveckla modeller för bästa praxis och underlätta insatser för att integrera finansiell och icke-finansiell information, med beaktande av erfarenheter från redan befintliga ramar”

3.2 Utveckling av ramverk och riktlinjer

Företagens bolagsrapportering är globalt sett hårt reglerad vad gäller den finansiella informationen. Däremot finns det en generell brist i regleringen av icke-finansiell rapportering vilket har bidragit till uppkomsten av många olika standarder. (Deegan & Unerman, 2011) Det här tydliggörs i tabell 3.

Tabell 3. Exempel på internationella standarder för bolagsrapportering

Finansiella	Icke-finansiella
IFRS FASB (försök till att harmonisera)	Normativa ramverk FN Global Compact, FN:s konferens om handel och utveckling, OECD:s riktlinjer för Multinationella företag Icke-finansiella rapporteringsstandarder AA1000 standarden, GRI, A4S, CDS, ISO 26000 Miljöledningssystem ISO14000, ISO 26000 Revisionsstandarder AA1000AS, ISAE3410, ISAE3000 Andra standarder från följande organisationer: WBCSD, WICI, Europeiska federationen för finansanalytiker, DVFA, Delphi Project, ICGN, Valuing Non-Financial Performance

Hämtad från och direkt översatt från Sonnerfeldt (2014, s. 8)

Hur företag väljer att rapportera kring icke-finansiell information är i dagsläget upp till varje företag att bestämma och det finns många initiativtagare som tillhandahåller ramverk som vägleder företag i deras hållbarhetsarbete. Enligt KPMG (2013) är GRI:s riktlinjer de mest använda vid upprättande av hållbarhetsredovisning och har kommit att bli en global standard.

Att följa GRI:s riktlinjer vid upprättande av hållbarhetsredovisning är idag frivilligt, men trots det väljer många att följa det. Svenska statliga bolag har däremot haft ett krav på sig att följa GRI:s riktlinjer sedan räkenskapsåret 2008 (Näringsdepartementet, 2007). Vidare fick bolagsstyrelserna i de statliga bolagen 2012 uppdraget att specificera relevanta hållbarhetsmål och övergripande strategier för att uppnå dessa (Regeringen och Regeringskansliet, 2015).

Ramverk är inte några akademiska teorier som sådana, men Deegan och Unerman (2011) menar att de kan ses som normativa och därmed blir det viktigt att beskriva dem här då de kan ha ett inflytande över företagens rapportering som en normativ kraft som driver utvecklingen. De två ramverk som är mest relevanta och berör området för integrerad rapportering är IIRC med sitt redovisningsramverk för integrerad rapportering kallat <IR> och Global Reporting Initiative's (GRI) riktlinjer för hållbarhetsredovisning, vilka presenteras nedan.

3.2.1 Global Reporting Initiative

GRI har sedan starten 1997 gett ut riktlinjer för hållbarhetsredovisning som förespråkar hållbarhet utifrån ett *triple bottom line* perspektiv. GRI tar på så sätt ett helhetsgrepp om hållbarhet där företagens ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan värderas lika högt. Ramverket baseras på principer och indikatorer som organisationer kan använda sig av för att mäta och redovisa sitt hållbarhetsarbete. GRI:s mål är att det ska bli gängse praxis för alla företag att upprätta hållbarhetsredovisningar i linje med deras vision att skapa en global hållbar ekonomi. Vidare intar GRI ett holistiskt synsätt vad det gäller vilka intressenter en hållbarhetsredovisning ska rikta sig till. (GRI, 2015d)

År 2013 kom GRI ut med G4, den fjärde generationens riktlinjer för hållbarhetsrapportering. De tidigare riktlinjerna G3 håller på att fasas ut och de företag som upprättar hållbarhetsredovisningar enligt G3 kommer att vara tvungna att gå över till G4 efter årsskiftet 2015 (GRI, 2013a). Både G3 och G4 kräver att företagets högsta beslutsfattare gör en kommenterar gällande relevansen av hållbar utveckling för företaget och dess strategi på kort, medellång och lång sikt (GRI, 2006, 2013a). Syftet med G4 var att öka användarvänligheten och fokusera på det som är väsentligt för verksamheten (GRI, 2013a), där företag tidigare med G3 var tvungna att redovisa väldigt många indikatorer för att vara i enlighet med riktlinjerna (GRI, 2006). Väsentlighetsprincipen är något som tas upp i båda versionerna av riktlinjer och avser att företag ska redovisa det som ”speglar organisationens mer betydande ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan, och områden och indikatorer som i väsentlig grad kan påverka intressenternas bedömningar och beslut” (GRI, 2006, s. 8). Det som skiljer sig är att det har fått ett ökat fokus i G4 där företagen i samråd med sina intressenter

kommer fram till vad som är väsentligt för företaget genom intressentdialoger (GRI, 2013a).

GRI beskriver i sina G4-riktlinjer för hållbarhetsrapportering hur de utformats för att vara kompatibla med andra ramverk. De öppnar också upp för möjligheter att presentera hållbarhetsinformationen i olika format, som en fristående rapport, en integrerad rapport, som del i årsredovisningen eller genom rapportering online. Enligt GRI ska hållbarhetsinformation som är relevant eller väsentligt för företagets möjlighet att skapa värde vara kärnan i integrerade rapporter. De menar vidare att hållbarhetsrapporteringen är en fundamental del i arbetet mot ett integrerat tänkande i organisationer. (GRI, 2013a)

3.2.2 IIRC

IIRC grundades 2010 och har vuxit fram genom ett samarbete mellan Global Reporting Initiative och The Prince of Wales Accounting for Sustainability project. Målet var att bilda en internationell organisation för att utforma ett ramverk som knyter samman finansiell information och hållbarhetsinformation (de Villiers et al., 2014). Idag består organisationen av reglerare, investerare, företag, standardsättare, redovisningsprofessionen och ideella organisationer (IIRC, 2013). IIRC har skapat ett ramverk för integrerad rapportering <IR> som släpptes i december 2013 (IIRC, 2014). Fortsättningsvis benämns detta endast <IR>. Syftet med <IR> är att förbättra informationen för investerare och göra företagsrapporteringen mer sammanhängande och effektiv genom att rapportera det som väsentligt påverkar företagets värde. <IR> ska också stötta hantering av kapitalen, integrerat tänkande och andra handlingar som påverkar företagens värdeskapande över tid. Huvudmålet med en integrerad rapport är att förklara för investerare hur organisationen skapar värde, men den ska också vara till fördel för andra intressenter. Ramverket menar att intressenter ska involveras i vardagsarbetet, men har inte som syfte att tillfredsställa företagets alla intressenter. IIRC anser att framtiden gällande bolagsrapportering handlar om värdeskapande, vilket återspeglas i deras definition av en integrerad rapport:

“An integrated report is a concise communication about how an organization’s strategy, governance, performance and prospects, in the context of its external environment, lead to the creation of value in the short, medium and long term.” (IIRC, 2013, s. 7)

En integrerad rapport ska därmed vara ett koncist sätt att kommunicera hur värdeskapande genomsyrar organisationen. För att se hur organisationer faktiskt skapar värde ska företagen rapportera de resurser som de använder eller påverkar genom sin verksamhet. Det speglas i ramverket genom sex olika kapital: finansiellt kapital, tillverkningskapital, intellektuellt kapital, humant kapital, socialt och relationskapital och naturkapital. Företagen ska rapportera enligt de kapital som är väsentliga för deras värdeskapande. Relationerna mellan kapitalen och olika delar av organisationen är det som kallas integrerat tänkande. Integrerat tänkande ska skapa integrerat beslutsfattande och agerande som leder till värdeskapande på kort, medellång och lång sikt. Det här integrerade tänkandet ska leda till effektiv resursanvändning av kapitalen, som vidare leder till ekonomisk stabilitet och hållbarhet. Genom det integrerade tänkandet ska företag slippa producera flera osammanhängande rapporter. En integrerad rapport kan tas fram trots att andra regler används då det ofta är fallet, och den kan vara en separat rapport eller en del i en annan. Den integrerade rapporten ska inte vara en sammanfattning av olika rapporter, utan alla delar ska vara sammankopplade. (IIRC, 2013)

3.3 Problematik och effekter av icke-finansiell rapportering

Sedan företag började lämna frivilliga upplysningar har den här rapporteringen varit väldigt omdiskuterad vad det gäller i vilket syfte företag väljer att rapportera kring hållbarhet och hur tillförlitlig den är (Fortanier et al., 2011). Företag har kritiserats för att de har använt hållbarhetsrapporteringen som ett sätt att måla upp en bättre bild av sig själva gentemot sina intressenter, ofta kallat grönmålning, men att det egentliga syftet är att marknadsföra sig själva för att stärka sin position på marknaden och skapa värde för aktieägarna (Onkila, Joensuu, & Koskela, 2014). Vidare menar Onkila et al. (2014) att hållbarhetsrapporteringen har ett ledningsorienterat fokus och inte har som primärt syfte att skapa någon förändring utan används snarare för att kunna bedriva sin verksamhet som vanligt. Vidare har det påvisats att *business-to-consumer* företag är mer benägna att

ägna sig åt hållbarhetsrapportering jämfört med *business-to-business* företag som inte rapporterar i samma utsträckning (Hahn & Kühnen, 2013). Företag i industrier med stor social och miljömässig påverkan kan behöva hållbarhetsrapportera i större utsträckning för att möta intressenternas påtryckningar (Hahn & Kühnen, 2013).

Den frivilliga rapporteringen har antagit många olika namn, varierat i kvalitet, utförande, längd och berört olika områden samt använt sig av olika indikatorer (Fortanier et al., 2011). Ramverken kan ses som ett sätt att komma tillrätta med dessa skillnader och öka jämförbarheten (deVilleirs et al., 2014). Däremot beskrivs i GRI hur de inkluderar alla hållbarhetsaspekter i sina riktlinjer, men tidigare forskning (Hahn & Kühnen, 2013) pekar på att deras fokus främst ligger på de sociala och miljömässiga aspekterna och lämnar mycket av de ekonomiska aspekterna åt den redan existerande regleringen av finansiell information. Milne och Gray (2013) förklarar det som att det finns en klyfta mellan företagens hållbarhetsrapportering och hållbar utveckling, där användningen av TBL och GRI inte är tillräckliga för att skapa ett hållbart samhälle. Även om begreppet TBL inte används i samma utsträckning längre utgör det kärnan i företagens icke-finansiella rapportering, det vill säga att rapportera kring den ekonomiska, sociala och miljömässiga påverkan företaget har. Milne och Gray (2013) anmärker på hur <IR> bortser från tidigare forskning och inte tar något ansvar för hållbarhet och uteslutande fokuserar på investerare. Vidare anser de att vi skulle komma ännu längre bort från att företag på riktigt skulle ta hållbarhet på allvar om <IR> ersätter GRI och TBL (Milne & Gray, 2013).

Samtidigt menar KPMG (2014) att det ofta argumenteras kring att G4 har ett för stort fokus på hållbarhet, medan <IR> kretsar för mycket kring investerare, de anser dock att tolkningarna är för snäva och att de har många gemensamma faktorer. Enligt Flower (2014) har IIRC tagit ett steg ifrån hållbarhet, främst genom att skapa värde för investerare istället för samhället. Adams (2014) menar däremot att ramverket är ett steg i rätt riktning för företag att tänka mer på långsiktigt värdeskapande, och därmed att hållbarhetstänket finns kvar. Flower (2014) anser vidare att det här ramverket bara blir ett i mängden och att det kommer ha lite inflytande, där Adams (2014) säger att det redan haft inflytande. KPMG (2014) menar att det faktiskt är möjligt att producera en huvudrapport enligt både G4 och <IR>, då de har flera gemensamma utgångspunkter, med värdeskapande i fokus.

Det kan noteras att det finns forskning som har visat att hållbarhetsrapporteringen kan leda till att skapa förändring inom organisationer och öka medvetenheten kring hållbarhetsfrågor (Adams & McNicholas, 2007; Borglund, Frostenson, & Windell, 2010). Eccles och Armbrester (2011) menar att företag som har arbetat med hållbarhetsredovisning en längre period har lättare att ta till sig nya ramverk i och med att de redan har ett etablerat sätt att involvera hållbarhetsfrågor i sin redovisning. På liknande sätt observerade Adams och McNicholas (2007) i sin studie hur hållbarhetsrapporteringen bidrar till att skapa förändring i företaget och de största förändringarna var integreringen av hållbarhetsaspekter i det strategiska planeringsarbetet och ett ökat fokus på hållbarhetsindikatorer som tidigare inte rapporterats. Liknande resonemang förs av Borglund et al. (2010) som konstaterar att det obligatoriska kravet på statligt del- och helägda företag att följa GRI:s riktlinjer för hållbarhetsredovisning har lett till en ökad medvetenhet kring hållbarhetsfrågor och en ökad kunskapsutveckling. Vidare betonar Adams och McNicholas (2007) hur brist på kunskap och erfarenhet hos chefer involverade i processen påverkar hållbarhetsrapporteringen. Adams och McNicholas (2007) påstår att detta är främsta hindret till en utveckling av hållbarhetsrapporteringen. Emellertid framhålls en brist på tid och resurser hos det företag som ingick i deras studie var det hinder som stod i vägen för att utvecklas ytterligare.

3.4 Systemorienterade teorier

Systemorienterade teorier ser företaget som en del av samhället och förklarar hur företaget påverkas av det (Gray, Owen, & Adams, 1996). Legitimitetsteorin och intressentteorin fokuserar främst på att förklara varför företag fokuserar på sociala aspekter i sina årsbokslut (Gray et al., 1996) medan institutionell teori kan förklara hur och varför företag tenderar att efterlikna varandra (DiMaggio & Powell, 1983). Med de systemorienterade teorierna har vi som avsikt att förklara vad som gör att företagen väljer att rapportera integrerat.

3.4.1 Legitimitetsteorin

Legitimitetsteorin hävdar att organisationer strävar efter att uppfattas som legitima i de samhällen där de agerar (Deegan & Unerman, 2011). Suchman (1995) definierar legitimitet som uppfattningar eller antaganden gällande huruvida organisationers agerande är i enlighet med de socialt konstruerade normerna och värderingarna i samhället. När organisationens agerande inte överensstämmer med normerna och värderingarna finns det ett hot mot organisationens överlevnad (Dowling & Pfeffer, 1975). Organisationens överlevnad hotas när det sociala kontraktet med samhället brutits (Deegan & Rankin, 1996). Shocker och Sethi (1973) menar att alla företag har ett socialt kontrakt vilket innebär att företagets tillväxt och fortlevnad grundas i att de har önskvärda och relevanta verksamheter samt samhällets godkännande.

Förväntningarna på organisationer förändras ständigt, vilket gör att även de måste förändras för att fortsätta vara (Dowling & Pfeffer, 1975). När som helst kan det uppkomma ett legitimitetsgap, vilket innebär att företagets agerande inte stämmer överens med samhällets förväntningar (Sethi, 1978). Detta kan orsakas av att förväntningarna från samhället förändrats eller att organisationens agerande inte överensstämmer med normerna och värderingarna. Ett växande gap kan leda till att en organisation förlorar sin legitimitet (Sethi, 1978). Företag använder sig av vissa legitimitetsstrategier för att skapa, behålla eller laga sin legitimitet (Suchman, 1995). Lindbloms (1993, återgivet i Deegan & Unerman, 2011) strategier innebär att organisationen kan informera om de förändringar som ligger i linje med samhällets normer och värderingar, ändra uppfattningarna om organisationen utan att ändra agerandet, manipulera uppfattningen om organisationen eller försöka ändra förväntningarna på organisationen.

Att kommunicera med omvärlden är ett vanligt sätt att genomföra legitimitetsstrategier, till exempel genom rapportering (Dowling & Pfeffer, 1975). Anledningen till att många företag rapporterar hållbarhetsinformation i sin årsredovisning går enligt O'Donovan (2002) att härleda till legitimitetsteorin och därmed legitimitetsskäl.

3.4.2 Intressentteorin

Intressentteorin kan ses som överlappande till ovan nämnd eftersom att den bland annat förklarar hur företag ger ut rapporter för att skapa godtycke/legitimitet (Gray et al., 1996). Till skillnad från legitimitetsteorins fokus på samhället har intressentteorin däremot sin utgångspunkt i att företaget ska se till flera av sina intressenter och att rapporterna används för att hantera sina relationer med olika Gray et al., 1996). Vad som menas med intressenter förklaras ofta med Freemans definition (1984) vilken lyder: ”any group or individual who can affect or is affected by the achievement of the organization’s objectives” (återgivet i Mitchell et al, 1997, s. 854). Vidare menar Clarkson (1995) att man inom teorin kan dela in intressenterna i primära och sekundära. De primära är de som direkt bidrar till företagets fortlevnad medan de sekundära på något vis påverkar eller påverkas av företaget men inte direkt bidrar till företagets fortlevnad (Clarkson, 1995).

Intressentteorin delas in i två olika grenar, den etiska och den strategiska (Borglund et al., 2012). Den största skillnaden mellan de två grenarna är motivationen bakom vad som driver företagsledningen att ge ut frivillig information (Deegan & Unerman, 2011). Stoney och Winstanley (2001) menar att den etiska grenen fokuserar på hur företaget bör agera, det vill säga vad som anses rätt och har därmed en normativ inriktning. Det innebär att företagets främsta fokus är att agera etiskt och inom grenen går moral före lönsamhet (Hasnas, 1998). Det i sin tur innebär att alla intressenter är lika mycket värda för företaget. Etiska perspektivet menar att företag har ett ansvar att ge ut information utan att krav på information ska komma från intressenterna (Gray et al., 1996).

Den strategiska grenen är däremot beskrivande i sin natur och talar om hur företag kommer att prioritera bland sina intressenter i olika (Gray et al., 1996). Mitchell, Agle, och Wood (1997) på att makt, legitimitet och nödvändighet² mellan företaget och dess intressenter är faktorer som kommer att påverka hur varje enskild intressentrelation prioriteras. Deegan och Unerman (2011) hävdar att det inte är praktiskt möjligt att ta hänsyn till samtliga intressenters intresse och att man därför måste prioritera. Mitchell et al. (1997) menar att ju mer makt en intressent har desto större betydelse får den för företaget. Företaget kommer inte att kunna överleva på längre sikt om dess handlingar

² Direkt översättning av *power, legitimacy & urgency* från Mitchell et al. (1997)

inte uppfattas som legitima (Mitchell et al., 1997). Det som slutligen enligt Mitchell et al. (1997) knyter samman makt med legitimitet är nödvändighet, det vill säga hur viktigt det är för företaget att prioritera en viss intressent vid ett visst tillfälle. Den strategiska grenen tar därmed en annan riktning och framhäver att företagets viktigaste intressenter är de som är drivande i vilken information man väljer att presentera eftersom det är dessa man vill ha kvar (Mitchell et al., 1997). Information är något som kan tänkas påverka grupperna och ett möjligt medel för företagen att ta till för att lyckas manipulera eller övertyga sina viktigaste (Gray et al., 1996). Inriktningen säger inget om vilken information som ska finnas med. Enligt Friedman och Miles (2002) ändras dessutom intressenternas förväntningar på företaget med tiden vilket medför att företaget för aktiva dialoger med sina intressenter för att anpassa sin strategi i takt med intressenternas efterfrågan.

3.4.3 Institutionell teori

Institutionell teori kan ge en förklaring till varför företag börjar använda sig av en annan redovisningspraxis, som integrerad rapportering, och ger ett annat perspektiv än enbart det ekonomiskt rationella och kan ses som ett komplement till legitimitets- och intressentteorin. Den institutionella teorin har sedan länge använts inom organisationsforskningen, men har även kommit att användas i större utsträckning inom forskningen för extern redovisning för att studera redovisningspraxis i organisationer (Dillard, Rigsby, & Goodman, 2004). Den kan användas för att förklara hur organisationer påverkas och svarar på förväntningar från sin institutionella omgivning och anpassar sig genom att anamma en viss typ av redovisningspraxis för att anses legitim (Dillard et al., 2004; DiMaggio & Powell, 1983; Meyer & Rowan, 1977)

Organisationer som tidigt tar till sig och implementerar nya processer i ett tidigt skede drivs ofta av att öka effektiviteten. Allt efter som det etableras följer fler organisationer efter, men inte nödvändigtvis av rationella anledningar utan snarare av legitimitetsskäl (Meyer & Rowan, 1977).

DiMaggio och Powell (1983) intresserade sig för varför organisationer i ett *organisationsfält* blir mer lika varandra över tid vad det gäller arbetssätt och hur man organiserar sig. De kallar denna process för *isomorphism*. Enligt DiMaggio och Powell (1983) innefattar ett *organisationsfält* andra aktörer på marknaden som påverkar

organisationen. Detta kan bestå av organisationer i samma bransch eller kopplingar med andra organisationer som kan antingen stödja verksamheten och skapa möjligheter eller övervaka den och införa restriktioner som berör organisationens verksamhet (DiMaggio & Powell, 1983).

DiMaggio och Powell (1983) urskiljer tre olika mekanismer som påverkar organisationer att anamma en institutionell process eller struktur och bli mer lika varandra i formen för att öka sin legitimitet. Dessa kan delas in i *tvingande*, *imiterande* och *normativ isomorfism*.³

Tvingande isomorfism kan härledas till både formella och informella påtryckningar från aktörer på marknaden som organisationen är beroende av, men även till de normer och förväntningar som finns i den omgivning organisationen verkar. Det kan ta sig i uttryck av mer explicita krav från politiskt håll genom lagar och regleringar eller genom övertalning av en dominerande part. (DiMaggio & Powell, 1983)

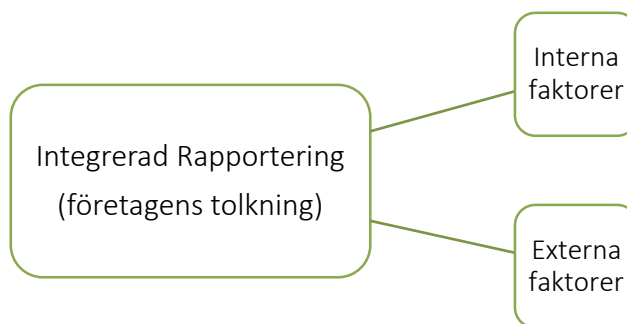
Imiterande isomorfism syftar på den process som äger rum när organisationer tar efter och härmar andra och beror på en osäkerhet i den egna organisationen i en viss given situation. Där kan den till synes mer framgångsrika organisationen fungera som modell, men den kan vara omedveten om sin roll eller kanske inte önskar bli imiterad, men kan vara en lättillgänglig källa för kunskap och erbjuda en praktisk lösning för den imiterande organisationen utan större kostnad. På så sätt behöver den imiterande organisationen inte utveckla egna sätt att lösa ett visst problem. Dessa modeller kan spridas indirekt genom personalomsättning eller direkt genom konsultbyråer eller branschföreningar. (DiMaggio & Powell, 1983)

Med *normativ isomorfism* har professionaliseringen störst påverkan på förändringen inom organisationen till att bli mer lika andra. Med professionalisering åsyftas den process som leder till att medlemmar av en viss yrkesgrupp får ett gemensamt synsätt på vilket sätt arbetet ska utföras och skapa legitimitet åt yrkesgruppen. Där universitetsutbildningar och professionella nätverk är två viktiga aspekter (DiMaggio & Powell, 1983)

³ Direkt översättning av coercive, mimetic & normative från DiMaggio & Powell (1983)

3.5 Analysverktyg

Utifrån den teoretiska referensramen framkommer det att företagens hållbarhetsredovisning påverkas både från internt och externt håll. I och med att studien är explorativ med en induktiv ansats kommer den teoretiska referensramen fungera som ett stöd till insamlad empiri. Vi har i vårt analysverktyg valt att utgå ifrån interna och externa faktorer. Vi inspirerades av Näsis analysmodell (Nuopponen, 2010) som har utvecklats för att skapa mening åt ett fenomen eller koncept genom att dela upp analysen i ett internt och externt perspektiv. För att det här ska möjliggöras måste även företagets tolkning av begreppet förtydligas då det idag inte finns en generell definition av fenomenet. Presentationen av analysen kommer följaktligen att utgå från tolkning, interna faktorer och externa faktorer. I figur 2 nedan följer det verktyg som vi ämnar använda vid analys av empirin.

Figur 2. Analysverktyg inspirerat av Näsi's *concept analysis model* (Nuopponen, 2010, s. 8)

3.5.1 Företagens tolkning av integrerad rapportering

Företagens tolkning av integrerad rapportering kommer att analyseras med hjälp av de normativa ramverken, GRI och <IR>, för att se hur ramverken kan ha påverkat företagets tolkning.

3.5.2 Interna faktorer för integrerad rapportering

Med de interna faktorerna åsyftas de processer som sker inom företagen, det vill säga hur företagen implementerar hållbarhet i sina processer för att sedan mynna ut i en

rapport. Ramverkens funktion i analysen kommer vara att titta på hur dessa påverkar företagens arbete och rapportering. När företagen implementerar ramverken ses de som en del av verksamheten och tas därför upp bland de interna faktorerna. Hur och varför företagen tar till sig ramverk och inhämtar kunskap kommer analyseras med hjälp av den institutionella teorin.

3.5.3 Externa faktorer för integrerad rapportering

Med de externa faktorerna åsyftas de krav som ställs på företaget från politiskt håll i form av lagkrav och regleringar, krav från intressenter eller samhället generellt. När företag inhämtar kunskap utifrån genom att få inspiration eller imitera ett annat företags rapport räknas det som en extern faktor. Dessa faktorer kommer att analyseras med hjälp av de systemorienterade teorierna: legitimitetsteorin, intressenteorin och den institutionella teorin. Det här för att förklara hur företagen påverkas och svarar på sin omgivning.

4 Företagens perspektiv på integrerad rapportering

Det här kapitlet behandlar de undersökta företagens syn på integrerad rapportering. Första delen av kapitlet ger bakgrundsinformation om företagen hämtad från deras rapporter. Tyngdpunkten i kapitlet är presentationen av de personliga intervjuerna med företagens respektive hållbarhetsansvariga eller ansvarig med liknande befattning. Sammanställningen av intervjuerna delas in i tolkning, interna samt externa faktorer.

4.1 Presentation av företagen

4.1.1 Green Cargo

Green Cargo tillhör branschen för järnvägstransport och godstrafik (Business Retriever, 2015) och ägs helt av svenska staten (Green Cargo, 2014). Green Cargo kallar sin rapport 2014 för *Årsredovisning med hållbarhetsredovisning*. Det innebär i Green Cargos fall att årsredovisningen och hållbarhetsinformationen redovisas i samma rapport, men åtskilt. (Green Cargo, 2014) Företaget redovisade under ett flertal år hållbarhetsinformationen inkluderat i förvaltningsberättelsen (Green Cargo, 2007, 2008, 2009). År 2007 påstår de till exempel att de har integrerat hållbarhetsfrågorna i deras verksamhet (Green Cargo, 2007). Företaget har hållbarhetsredovisat sedan 2002 (Green Cargo, 2002) och redan 2003 använde man sig av delar av GRI:s riktlinjer (Green Cargo, 2003). År 2008 började Green Cargo att följa GRI:s riktlinjer, och idag följer de G3 (Green Cargo, 2014). Företaget får sin hållbarhetsredovisning översiktligt bestyrkt av KPMG (Green Cargo, 2014).

“Green Cargo arbetar för ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart företagande” (Green Cargo, 2014, s. 56). Staten ställer krav på att redovisa mål i enlighet med hållbarhet. Det här med avsikten att finna relevanta mål för verksamheten som är få i antal, har ett långsiktigt fokus samt är mätbara. För att följa upp att det här efterföljs har företaget sedan flera år tillbaka använt sig av följande målområden: *finans, säkerhet, miljö, samhälle, kvalitet och medarbetare*. Till varje målområde knyts nyckeltal vilka redovisas i företagets hållbarhetsredovisning. De har både icke-finansiella nyckeltal och finansiella nyckeltal som de styr sin verksamhet efter. Resultaten gällande mål och nyckeltal förmedlas ut till verksamheten för att nå ständig förbättring och engagemang i verksamheten (Green Cargo, 2014).

Green Cargos intressenter presenteras som ägare, kunder, medarbetare, organisationer, myndigheter, samhälle, medier och leverantörer/samarbetspartner (Green Cargo, 2014). Staten är en viktig intressent för Green Cargo vilket framgår av: "I arbetet med att ta fram en hållbarhetsredovisning för Green Cargo AB, är särskild hänsyn tagen till de rapporteringskrav som ställs på statligt ägda bolag. Det som för staten är väsentligt att rapportera om blir därför viktigt för Green Cargo som företag" (Green Cargo, 2013, s. 56). Vidare skriver företaget också att svenska staten förväntar sig att de som statligt ägt bolag är ett föredöme inom hållbarhet (Green Cargo, 2014).

4.1.2 SEB

SEB är Sveriges första privatbank och tillhör branschen för bank, finans och försäkring (Business Retriever, 2015). Företaget erbjuder idag tjänster till både stora företag och institutioner, små- till medelstora företag samt privatkunder i Sverige, Danmark, Norge, Finland, Tyskland och de baltiska länderna (SEB, 2014b). SEB ger ut tre olika årsrapporter: årsredovisning, årsöversikt och hållbarhetsrapport (SEB, 2014a, 2014b, 2014c). I bankens årsredovisning återfinns viktiga aspekter för hållbarhet vilka enligt SEB bland annat är deras riskhantering, bolagsstyrning och personalsammansättning (SEB, 2014b). Årsöversikten utgör första delen av företagets årsredovisning (SEB, 2014c). I sin hållbarhetsrapport, som företaget gett ut sedan 2007, anger SEB att rapporten inkluderar bland annat "bästa praxis inom hållbarhetsrapportering" (SEB, 2014a, s. 42). År 2009 valde företaget att följa GRI:s riktlinjer och sedan 2014 rapporterar SEB enligt GRI G4 (SEB, 2014a). Hållbarhetsredovisningen granskas översiktligt av PwC (SEB, 2014a).

Enligt bankens VD Annika Falkenberg är hållbarhet "inte ett projekt utan en integrerad del av bankens strategi" (SEB, 2014a, s. 17). SEB:s hållbarhetsarbete innefattar tre huvudområden vilka är *ansvarsfulla affärer, människor & samhälle* samt *miljö* (SEB, 2014b). Företaget har strategier för sitt hållbarhetsarbete men också sina medarbetare och tre kundgrupper: stora företag och institutioner, små till medelstora företag samt privatkunder (SEB, 2014b). Genomgående för sina rapporter är hantering av risker (SEB, 2014a, 2014b). För att lättare kunna styra sitt hållbarhetsarbete har företaget utformat sin hållbarhetsstrategi efter åtta affärsområden där varje område har uppsatta mål för kommande år. De ramverk SEB följer återspeglas i företagets egna åtta

prioriteringsområden vilka redovisas i företagets hållbarhetsrapport (SEB, 2014a). Områdena är det som företaget anser väsentligt och innefattar bland annat: *ansvarsfull försäljning och marknadsföring, hållbara investeringar* och *att motverka finansiell brottslighet* (SEB, 2014a). SEB (2014a) för årligen en dialog med sina intressenter; hushåll, företag, institutioner, offentliga sektorn, medarbetare, aktieägare, stat och kommun samt leverantörer, för att ha möjlighet att fokusera på det som de anser väsentligt.

4.1.3 Systembolaget

Systembolaget tillhör detaljhandelsbranschen (Business Retriever, 2015) och har ensamrätt på alkoholförsäljning i Sverige (Systembolaget, 2014). Som statligt bolag har företaget till uppdrag ”att med ansvar och bästa service sälja alkoholdrycker och informera om alkoholens skadeverkningar” (Systembolaget, 2014). Systembolaget har gett ut sin rapport *Ansvarsredovisning* och redovisar hållbarhetsdata i enlighet med GRI sedan år 2008. Fram till 2011 gav man ut sin årsredovisning med kompletterande GRI-bilaga. *Ansvarsredovisning 2014* finns enbart i elektroniskt format och publiceras på företagets hemsida, vilket företaget ser som ett steg i sin miljöansatsning. År 2014 är också det första året för Systembolaget att redovisa enligt GRI G4 då de tidigare följt GRI G3. För 2014 lät bolaget få sin hållbarhetsredovisning översiktligt granskad av EY. (Systembolaget, 2014)

Ansvarsredovisningen 2014 är indelad i tre kategorier: *vår verksamhet, vårt ansvar* och *ekonomisk redovisning*. Under *vår verksamhet* finns företagets tio strategiska nyckeltal presenterade vilka är tänkta att underlätta uppföljningen av företagets strategi som tar hänsyn till miljö och sociala frågor. (Systembolaget, 2014)

Företaget utför sedan 2013 en väsentlighetsanalys där det beslutas om hållbarhetsarbetets inriktning (Systembolaget, 2013b). Sedan 2014 sker analysen i enlighet med den metod som föreslås av GRI G4 (Systembolaget, 2014). Som en del av processen är företagets intressenter: kunder, ägare, medarbetare, leverantörer samt samhället, vilka för sin talan om vad som är väsentligt att redovisa i till exempel GRI-rapporteringen (Systembolaget, 2014). Företaget förväntar sig att varje intressentgrupp tar del av och läser dessa läser bolagets rapporter (Systembolaget, 2013a).

4.1.4 Swedfund

Swedfund tillhör branschen för investment- och riskkapitalbolag (Business Retriever, 2015). Det statliga företaget arbetar med investeringar i fattiga länder för att skapa hållbara företag som skapar bättre levnadsvillkor för utsatta människor, vilket ligger i linje med deras uppdrag som är att minska fattigdom genom hållbart företagande. Företaget har hållbarhetsredovisat sedan 2008 och följer GRI G4. (Swedfund, 2014) Tidigare hade Swedfund sin hållbarhetsredovisning i en separat rapport, men 2011 samlades hållbarhetsinformationen och årsredovisningen i en rapport (Swedfund, 2011). Swedfund kallar sin rapport 2014 för *Integrerad Redovisning* (Swedfund, 2014). De beskriver sin rapport som ”en totalintegrerad redovisning i vilken den hållbarhetsrelaterade informationen är integrerad med den finansiella och vice versa” (Swedfund, 2014, s. 55). De har arbetat med integrerad redovisning sedan 2013, och skrev samma år att rapporten inspirerades av IIRC:s ramverk (Swedfund, 2013). I den senaste rapporten säger de att rapporten istället ligger i linje med IIRC:s ramverk (Swedfund, 2014). I början av 2015 släpptes även deras första integrerade delårsrapport (Swedfund, 2015). Företaget har fått hela sin redovisning granskad av PwC (Swedfund, 2014).

Swedfund integrerar värdeskapande i sin verksamhet i enlighet med <IR> och redovisar därmed sex olika kapital: naturkapital, relationskapital, kunskapskapital, finansiellt kapital, materiellt kapital och intellektuellt kapital. I sin integrerade rapport beskriver Swedfund även hur deras investeringsprocess går till, varav olika hållbarhetsaspekter är inkluderade. Swedfunds verksamhet vilar på tre grunder: *samhällsutveckling, hållbarhet* och *bärkraftighet*. I Swedfunds arbetsprocess ställs investeringarna mot dessa tre grunder för att se om de går att uppnå med varje investering. Grunderna kompletterades 2013 med strategiska hållbarhetsmål som redovisas i rapporten. I samband med grunderna redovisas de strategiska hållbarhetsmålen med tillhörande indikatorer. Swedfund har fyra strategiska hållbarhetsmål vilka är *samhällsutveckling, hållbarhet, finansiell bärkraft* och *antikorruption*. (Swedfund, 2014)

För att kunna utföra sitt arbete anser Swedfund att det är viktigt att föra en dialog med sina intressenter, där en viktig intressent är staten. Swedfund har identifierat sina intressenter som ägare, politiker, affärspartner, civilsamhällets organisationer och fackförbund, media och opinionsbildare och medarbetare. (Swedfund, 2014)

4.1.5 Vattenfall

Vattenfall är en av de största elproducenterna i Europa och ägs helt av svenska staten (Vattenfall, 2014). Företagen verkar under branschen för elgenerering (Business Retriever, 2015). Vattenfalls uppdrag från staten innefattar "att generera en marknadsmässig avkastning genom att bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion" (Vattenfall, 2014, s.22). Vattenfall kallar sin rapport 2014 för *Års- och hållbarhetsredovisning*, vilket de har gjort sedan 2013 (Vattenfall, 2015). Den senaste rapporten beskrivs som "en integrerad rapport där information om företagets hållbarhetsrelaterade arbete och utfall beskrivs tillsammans med företagets finansiella utveckling" (Vattenfall, 2014, s. 154). Vattenfall har sedan 2003 rapporterat enligt GRI:s riktlinjer, och de använder sig idag av versionen G4. Hållbarhetsredovisningen granskas översiktligt av EY. (Vattenfall, 2014)

Deras rapport integrerar ekonomisk-, hållbarhets- och bolagsstyrningsinformation och har tagits fram för att kommunicera Vattenfalls strategi och fokusområden. Att Vattenfall vill bli en mer hållbar aktör blir en viktig del i strategin, vilken omfattas av tre grunder: *hållbar konsumtion*, *hållbar produktion* och *hållbar ekonomi*. Varje grund har tillhörande övergripande strategiska mål med tillhörande strategiska målsättningar. Vattenfall har också ett antal hållbarhetsmål.

Företagets integrerade rapport riktar sig till "en bred målgrupp och ska stödja Vattenfalls dialog med sina intressenter" (Vattenfall, 2014, s. 2). Vattenfall för en dialog med sina intressenter på flera olika sätt, till exempel genom att träffa intresseorganisationer och göra undersökningar. Vattenfalls intressenter är de som påverkas av eller påverkar verksamheten längs värdekedjan: ägare, kunder, beslutsfattare, myndigheter, intresseorganisationer, finansiella intressenter, leverantörer, anställda, allmänhet och media. För att nå framgång och för att fortsätta kunna bedriva sin verksamhet talar Vattenfall om hur viktigt det är att involvera intressenter i olika beslut. De tar också hjälp av sina intressenter för att möta de förväntningar som finns på bolaget. Intressenterna tycker att Vattenfall ska ligga i framkant när det gäller hållbarhet, etiskt agerande och transparens. (Vattenfall, 2014)

4.2 Sammanställning av bakgrundsinformation från företagens rapporter

Från den information som presenterats ovan har en tabell sammanställts för att skapa en översikt. Bakgrundsinformationen återges i tabell 4 nedan.

Tabell 4. Sammanställning av information från dokumentstudie

	Green Cargo	SEB	Systembolaget	Swedfund	Vattenfall
Ägarform	Statligt ägt	Privatägt	Statligt ägt	Statligt ägt	Statligt ägt
Bransch	Järnvägstransport- Godstrafik	Bank, Finans & Försäkring, Monetär finansförmedling, övrig	Detaljhandel, Alkoholhaltiga drycker, Butikshandel	Bank, Finans & Försäkring, Investment- & Riskkapitalbolag	Avlopp, Avfall, El & Vatten, Elgenerering
Antal rapporter	1 st	3 st	1 st	1 st	1 st
Namn på rapport/er	Årsredovisning med hållbarhets- redovisning	Årsredovisning Hållbarhetsrapport Årsöversikt	Ansvarsredovisning	Integrerad redovisning	Års- och Hållbarhetsredo- visning
Följer GRI sedan	2008	2009	2008	2008	2003
Version av GRI	G3	G4	G4	G4	G4
Följer <IR>	-	-	-	Ja	-
Nivå på granskning av hållbarhetsdata	Översiktlig revision	Översiktlig revision	Översiktlig revision	Finansiell revision	Översiktlig revision
Revisionsbyrå	KPMG	PwC	EY	PwC	EY
Intressenter	ägare, kunder, medarbetare, organisationer, myndigheter, samhälle, medier och leverantörer/samarbet spartners	hushåll, företag, institutioner, offentliga sektorn, medarbetare, aktieägare, stat och kommun samt leverantörer	kunder, ägare, medarbetare, leverantörer samt samhället	ägare, politiker, affärspartners, civilsamhällets organisationer och fackförbund, media och opinionsbildare och medarbetare	ägare, kunder, beslutsfattare, myndigheter, intresseorganisationer, finansiella intressenter, leverantörer, anställda, allmänhet och media

4.3 Intervjuer med företagets hållbarhetsrepresentanter

4.3.1 Green Cargo

Företagets miljöchef Johan Sandström har arbetat med miljöfrågor inom företaget länge och har idag bland annat ansvar för delar av årsredovisningen, främst hållbarhetsinformationen. Hållbarhetsarbetet är bara en del av hans arbetsuppgifter varpå han inte arbetar heltid med dessa. Tidigare arbetade han tillsammans med Erica Kronhöffer (numera hållbarhetsansvarig på SJ) med företagets hållbarhetsfrågor men driver idag arbetet själv. Han började på företaget som trainee, då det fortfarande var en del av SJ. I grunden är han utbildad till maskiningenjör. Intervjun med Sandström ägde rum den 29 april 2015 på respondentens arbetsplats. Nedanstående information utgörs av den information som kom fram vid intervjun.

Företagets tolkning av integrerad rapportering

På frågan om hur Green Cargo tolkar begreppet integrerad rapportering menar Sandström att det är när man tar upp sociala, miljömässiga och ekonomifrågor i en och samma publikation. Det vill säga att man publicerar hållbarhetsinformation tillsammans med den finansiella informationen i samma rapport. Sandström anser att det här är vad man kan kalla en integrerad rapport och beskriver därmed företagets rapport som integrerad. Han menar vidare att själva rapporten bara är ett symptom av det arbete som faktiskt ligger bakom. Sandström betonar även vikten av att få hållbarhetsinformationen reviderad av en extern part.

Interna faktorer för integrerad rapportering

Sandström berättar att Green Cargo befinner sig i ett mycket stort förändringsprogram där de slimmar ned verksamheten, både vad det gäller personal och resurser, för att de ska få en stabil lönsamhet. Det här benämns i deras rapport som effektivitetsprogrammet *Vägen till lönsamhet*. Följden av det här menar Sandström blir ett större ekonomifokus och att hållbarhetsarbetet under en tid främst handlat om att upprätthålla saker och ting och att göra enstaka åtgärder som är lönsamma och inte kostar för mycket. Han berättar också om hållbarhetsmålen som sattes upp för de statliga företagen där han förklarar att det är styrelsen som ska stå bakom dem. Han betonar att det finns en process där ägarenheten arbetar för att skjuta upp hållbarhetsengagemanget till VD och styrelse.

Företaget är väl ansett vad gäller miljö inom branschen berättar Sandström. Han påpekar också hur hållbarhetsaspekterna samhälle, miljö och ekonomi hänger ihop och att det skapar ett ekonomiskt värde. Vidare berättar han att de inom Green Cargo sedan länge har ett integrerat system som kallas för *Måltavlan* där de har en styrning kring bitarna med *triple bottom line*.

Vid framtagandet av själva rapporten har olika personer ansvar för olika delar av rapporten berättar Sandström och tillägger att det finns en projektledare som styr upp arbetet bakom. Förra året var det Sandström som var ansvarig och i år är det VD-assistenten som har tagit den rollen. Sandström gör det som kallas för hållbarhetsdelen och mer specifikt de kapitel som heter *Miljö* och *Samhälle*. Därutöver finns det andra personer som skriver andra delar. För hållbarhetsdelen har Sandström en samordnande roll. Sandström berättar att han inför den senaste rapporten bar ansvaret för att rapportera de indikationer som GRI G3 kräver och att arbetet i sig var något som kunde utföras av honom på egen hand utan större inblandning från andra avdelningar, ledning och intressenter. När de senare går över till G4 menar Sandström att det ställer högre krav på ledningens engagemang och involvering av intressenter. De finansiella bitarna sköter finansavdelningen. Finansavdelningen är i dagsläget inte djupare involverade i det hållbarhetsarbete som Sandström bedriver och Sandström ser för tillfället inte något syfte med att engagera finansavdelningen i det arbetet. Han berättar att de inte är någon stor firma och alla sitter på ett samma kontor vilket gör att man lätt får tag på de personer man behöver nå. På så vis förs en dialog med de inblandade under processen när redovisningen tas fram. Vidare berättar Sandström att han uppmärksammades på utvecklingen mot intressentfokus delvis genom studenter som intervjuade honom varpå han såg att olika ramverk varibland GRI tog upp det här allt mer. Han ser det som positivt att han har fått mer kunskap om det i och med de krav som ställs på företaget med GRI G4 innefattar en intressentdialog vilket förutsätter att företaget aktivt söker upp sina intressenter.

Sandström menar att de har en extremt billig och effektiv process för framtagandet av sin redovisning där de inte lägger många kronor på den jämfört med vad de har gjort tidigare och jämfört med vad andra företag gör. Sandström berättar att sedan några år tillbaka sammanställer företaget sin information i en standardmall inför årsslutet. Där de tidigare spenderade mycket pengar och enligt Sandström gjorde det "bakvänt, då man tar in en byrå som skriver en massa tjusigheter" (29 april, 2015) har man nu valt att göra

rapporteringsprocessen så enkel och effektiv som möjligt. För många år sedan hade de en period där de hade separata hållbarhetsredovisningar men det fanns inga fördelar med det. Sandström anser att en fördel med att samredovisa informationen är att det är enklare att ha allt samlat i en rapport.

Green Cargo låg tidigare alltid i framkant vad det gällde hållbarhetsfrågorna berättar Sandström. Företaget hade då mer personal för dessa frågor och berättar vidare att deras tidigare hållbarhetschef Kronhöffer var väldigt drivande i företagets hållbarhetsfrågor och var bland annat ute och höll föreläsningar om företagets arbete. Sandström beskriver att det numera har skiftat till att implementera vissa saker när de har etablerat sig eller när de måste, såvida man inte tror att det kan komma att bli en kommunikationsfördel. Sandström uttrycker att det finns vissa fördelar med att vänta något år eftersom det blir lättare att implementera, exempelvis standarder, när konsulterna har lärt sig av andra och efter att eventuella justeringar gjorts i de olika ramverken. När det kommer till kritan är en god lönsamhet en förutsättning enligt Sandström för att kunna ägna mer tid och pengar åt hållbarhet.

Sandström håller sig uppdaterad på hållbarhetsområdet genom att läsa olika nyhetsbrev och genom olika nätverk för hållbart företagande. Han nämner även ett nätverk som finns för de statliga företagen där ägaren ordnar nätverksmöten för personerna som arbetar med hållbarhetsfrågor. Vidare framhåller Sandström att hållbarhetsarbetet aldrig är ett enmansjobb och att även de i verksamheten måste involveras. I och med att de är verksamma i transportbranschen medför det att de flesta av deras anställda är ute och kör vilket Sandström menar försvårar utbildningsprocessen av till exempel ecodriving. Företaget kommunicerar idag ut information gällande vissa hållbarhetsområden till sina anställda genom intranätet, e-utbildningar och material till personalträffar som ska hållas lokalt.

Förutom att publicera hållbarhetsinformationen tillsammans med årsredovisningen framhåller Sandström att något som är egentligen är större, är att de reviderar hela rapporten externt. Sandström påpekar att det här är något som extremt få har gjort förutom några enstaka storföretag, men att Green Cargo gjort det i många år. Sandström tycker att det är väldigt bra och även om det kostar en slant ser han fördelar med det. Vidare menar han också att en modern revisor har en konsulterande roll där Green Cargo får en del feedback från dem och att de har möjlighet att ha en dialog med

personer som kan området. Den här dialogen sker främst under själva revideringsperioden och tidigare år har revisorerna även fungerat som konsulter och gett anvisningar till företaget om hur de ska hållbarhetsredovisa. Inför den kommande övergången till GRI G4 i år har Sandström gått någon kurs och träffat en konsult för att lära sig de nya delarna som ska inkluderas.

Externa faktorer för integrerad rapportering

Green Cargos rapport som inkluderar årsredovisning och hållbarhetsredovisning riktar sig enligt Sandström till ägaren, men också de stora kunderna som anses viktiga. Sandström berättar att Green Cargo arbetar mot företagskunder och har en nära relation med dem, även om de inte genomför systematiska intressentdialoger ännu. Vidare finns det andra intressentgrupper som intresserar sig för rapporten så som studenter, några enstaka finansiella intressenter och någon enstaka från allmänheten. I övrigt säger han att det är väldigt sällan någon faktiskt hör av sig angående deras rapport. Sandström menar att en av anledningarna till att inte särskilt många läser deras rapport är för att företaget inte är lika publikt som till exempel SJ som har väldigt många kunder. Vad gäller utformningen av rapporten framhåller Sandström att de upprättar sin årsredovisning efter de krav som finns. De senaste åren har man valt att följa en standardmall för hur man presenterar informationen vilket Sandström menar borde underlätta för läsaren när det kommer till att hitta i rapporten och kunna jämföra mellan olika år. Han säger vidare att hållbarhetsinformationen inte är integrerad rent textmässigt utan att den ligger separat på slutet, men att publicera rapporten separat igen tycker han skulle kännas omodernt.

Sandström nämner att han läser några andra företags hållbarhetsredovisningar som är före med GRI G4 för att titta på hur de har gjort, men att i det stora hela läser han inte de andra statliga bolagens rapporter särskilt mycket. Vad gäller det nya <IR> ramverket har Sandström hört talas om det, men inte läst det så noga. <IR> är inget företaget i dagsläget planerar att följa, om det inte skulle komma några krav som gör att de måste göra det. Vidare poängterar Sandström också att det är svårt att missa när nya ramverk kommer då det är väldigt många som vill sälja kurser och konsulttjänster för att hjälpa företagen implementera det i sitt företag.

4.3.2 SEB

Företagets hållbarhetschef Cecilia Widebäck West är utbildad till ekonom och har arbetat inom banken länge och då framförallt på företagssidan med inriktning mot större företag. Sedan 2010 är hon hållbarhetschef på banken och arbetar aktivt med företagets hållbarhet tillsammans med tre medarbetare. Tillsammans utgör de SEB:s centrala hållbarhetsgrupp. Intervjun med Widebäck West ägde rum den 29 april 2015 på respondentens arbetsplats. Nedanstående information utgörs av den information som kom fram vid intervjun.

Företagets tolkning av integrerad rapportering

Widebäck West menar att för SEB är integrerad rapportering då "vi har fått in alla olika aspekter i årsredovisningen" (29 april, 2015). De aspekter som ska redovisas är då de som skapar eller tar bort värde och därmed är väsentliga för företaget enligt Widebäck West. Hon gör ingen skillnad mellan finansiellt och icke-finansiellt utan menar att det i slutändan resulterar i ett finansiellt värde och om inte för företaget självt så åtminstone för en utomstående part. Även om företaget inte har en integrerad rapport i nuläget anser Widebäck West att det är något SEB eftersträvar men för att komma dit krävs det ett fortsatt arbete för att säkerställa ett integrerat arbetssätt. Att rapportera integrerat kan vara en bidragande faktor till att nå ett integrerat arbetssätt, men rapporten i sig är inte tillräcklig för att nå integration i företaget berättar Widebäck West.

Interna faktorer för integrerad rapportering

Företaget arbetar aktivt med att integrera sina hållbarhetsaspekter i verksamheten och då bland annat i sina beslutsprocesser. Enligt Widebäck West börjar integrationen med företagets strategi, vilken sätts av ledningen och styrelsen. Företagets hållbarhetsstrategi omformulerades år 2009 och innebar enligt Widebäck West "att vi [SEB] tar ett helhetsgrepp på hållbarhetsområdet" (29 april, 2015). Widebäck West fortsätter. Bankens nuvarande affärsplan innehåller ett antal övergripande icke-finansiella mål och omfattar lojala kunder (som rekommenderar banken), engagerade medarbetare och högt anseende. De tre hänger samman och det är kombinationen av bra resultat på dessa områden som leder till goda resultat för företaget, vilket Widebäck West också menar lägger grunden för ett integrerat arbetssätt och därmed för en bra integrerad rapport.

SEB har en koncernövergripande hållbarhetskommittee som har ett delegerat ansvar från verkställande ledningen att driva hållbarhetsfrågorna. Hållbarhetsgruppens arbete

är framförallt att driva på och koordinera frågorna, ta fram policys och riktlinjer, vara ett kunskapscentrum samt följa upp och rapportera. Hållbarhetsgruppen är bland annat med tidigt i olika processer, till exempel beslut om nya och ändrade produkter och processer, och finansieringar för att diskutera hållbarhetsaspekter. Trots de stöttande funktionerna till hållbarhetsarbetet, som hållbarhetsgruppen och hållbarhetskommitteen innebär, så menar Widebäck West att det främsta arbetet sker, och ska ske, ute i organisationen. I dagsläget är hållbarhet integrerat i de flesta av företagets dokument, förutom för några mindre processer enligt Widebäck West. Vid framtagande av årsredovisningen har hållbarhetsgruppen och de ansvariga för redovisningen ett nära samarbete för att se till att hållbarhetsinformationen presenteras likvärdigt i årsredovisningen och hållbarhetsrapporten, även om den sistnämnda tar ett bredare perspektiv.

Enligt Widebäck West har företaget i dagsläget inte en integrerad rapport och främsta anledningen till det är framförallt brister i redovisningen av icke-finansiell information, vilket mycket bottnar i att det är svårt att hitta bra och relevanta mätetal för icke-finansiell information. Företaget använder sedan 2014 sig av GRI G4 vilken Widebäck West ser som en bra standard. Vidare så nämner Widebäck West att känner hon till ramverket < IR > och är av åsikten att “det som är svårt med det ramverket är att det är nytt och därmed än så länge rätt oprövat. Det gäller att testa och se vad som funkar och vad som inte funkar.” (29 april, 2015) År 2013 började företaget arbeta utifrån ett <IR>-perspektiv och har försökt att titta på sina kapital och har dessutom satt upp en process för väsentlighetsanalys som i stor utsträckning täcker de åtta prioriteringsområden som SEB redan arbetar med. En av anledningarna till varför man valt att ta del av <IR > är att man ser att det finns chans att det blir krav att följa ramverket. SEB ser redan nu fördelar med att sätta sig in i ramverket och börja applicera det eftersom det underlättar det fortsatta arbetet. Det har varit SEB:s eget initiativ att driva på arbetet mot en mer integrerad rapport och Widebäck West menar att de har diskussioner med revisorerna om det här. Hon berättar att revisorerna innehar kunskap och är bra som rådgivare men att det märks att integrerad rapportering även är en nyhet för dem.

SEB försöker hålla sig informerade om de förändringar som sker i omvärlden då det är viktigt att ha en hög kunskapsnivå och medvetenhet inom företaget för att fokusera på vad som är väsentligt. Widebäck West berättar att man bland annat håller sig

uppdaterade genom att delta i olika nätverk såsom NMC men också genom att delta i seminarier vilka bland annat arrangeras av revisorer. Hon förklarar också att arbetet med att integrera hållbarhet är en process som handlar om att höja medvetenheten och att öka kunskapen om frågorna hos de anställda. Att öka medvetenhet och kunskap är en av den centrala hållbarhetsgruppens främsta uppgifter. Vidare anser hon att syftet med hennes roll som hållbarhetschef så småningom inte ska behövas men att behovet av personer med djup kunskap inom hållbarhet i verksamheten kommer att spela en än viktigare roll även framöver.

Externa faktorer för integrerad rapportering

Med en integrerad rapport framöver kommer SEB framförallt att rikta sig till sina investerare vilket Widebäck West anser är den avsedda målgruppen för <IR>. Widebäck West menar att det hittills inte är så många av de traditionella, finansiella analytikerna som tittar på hållbarhetsdata men att det även där sker en utveckling. Fler tar in hållbarhetsaspekten i sina beslut och därför menar Widebäck West att det blir naturligt att ta in hållbarhetsaspekterna i en integrerad rapport.

När SEB för några år sedan beslutade sig för att arbeta mot en integrerad rapport trodde de att det skulle räcka med att ge ut en rapport, vilket visade sig vara en uppfattning som ändrats under arbetets gång. Anledningen till varför SEB har kvar sin hållbarhetsrapport är enligt Widebäck West att det finns ett behov att ge ut någon form av kompletterande rapport. Vidare menar Widebäck West att den inte behöver vara en separat bilaga men att man än så länge valt att göra så. I och med att företagets huvudrapport, *Årsredovisning*, främst riktar sig till investerare och den framtida integrerade rapporten också främst kommer vända sig till samma målgrupp vill SEB tillgodose andra intressenter så som medarbetare, intresseorganisationer och specialiserade analytiker med sin hållbarhetsrapport. Att man valt att ha kvar årsöversikten förklaras av viljan att tillgodose bankens många mindre aktieägare som inte är intresserade av all den information som i dagsläget anges i årsredovisningen enligt Widebäck West. För att det ska fungera med flera olika rapporter menar hon att samarbetet mellan de hållbarhetsansvariga och de som är ansvariga för årsredovisningen är viktigt för att lyckas kommunicera samma sak i de olika rapporterna, även om det är ur lite olika perspektiv.

Widebäck West anser att det inte riktigt finns etablerad *best practice* vad gäller hur man på bästa sätt ska rapportera utan att den fortfarande är under utveckling och att man “därför får välja lite olika delar och blir inspirerad. Vi tittar, till exempel på vad de australiska bankerna gör. För de kommer i princip, oavsett vem som tittar på just hållbarhetsarbete och redovisning, ut bland de bästa.” (Widebäck West, 29 april, 2015)

SEB följer olika standarder varav GRI är en av dem. Vid frågan om varför man valt att följa GRI förklarar Widebäck West att “Standarder utvecklas ju för att de fyller en viktig funktion. Att det ska vara lättare för intressenter att ta del av det och kunna jämföra. Det känns ganska naturligt att försöka använda en vanlig struktur och ramverk.” (Widebäck West, 29 april, 2015) Vidare tycker hon också att oavsett vilket ramverk det rör sig om så måste det “passa och spegla den verksamhet man ska redovisa” (29 april, 2015). Vid frågan om <IR >kan ses som en fördel att följa berättar Widebäck West att det är bra att kunna säga att man följer vissa ramverk och att det är hög sannolikhet att <IR> kommer bli ett krav och att det därför kan vara bra att börja jobba med det nu så att övergången inte blir så svår.

4.3.3 Systembolaget

Systembolagets hållbarhetsansvariga Mehri Mir berättade under intervjun att hon har arbetat med hållbarhetsfrågor inom företaget sedan september 2012. Hon har därmed varit med vid framtagandet av företagets *Ansvarsredovisning* under tre år. Mir har tidigare arbetat som projektcontroller och finansiell controller på Lindorff Accounting och är utbildad civilekonom med en finansiell inriktning samt hållbart företagande. Mir intervjuades den 29 april 2015 på sin arbetsplats. Nedanstående information utgörs av den information som kom fram vid intervjun.

Företagets tolkning av integrerad rapportering

Mir förklarar att integrerad rapportering för Systembolaget är när man fått in hållbarhet i företagets alla processer. Hon menar att när man når *integrated thinking* så kan man ha en fullt integrerad rapport. Mir är också medveten om att vissa företag börjar med att rapportera integrerat eftersom att det i sin tur kan leda till integrerat tänkande. Mir anser att man kan tänka olika kring tolkningen men att Systembolaget valt att först fokusera på att integrera hållbarhet i verksamheten för att så småningom låta det leda fram till en integrerad rapport. Vidare tycker hon det kan vara svårt att rapportera integrerat om man

inte förstår innebörden av värdeskapande i alla led, eftersom det är vad integrerad rapportering handlar om. Mir anser även att integrerad rapportering betyder att hållbarhetsinformationen ska bli en del av förvaltningsberättelsen och utsättas för samma granskning som den finansiella informationen i en integrerad rapport.

Interna faktorer för integrerad rapportering

Mir berättar att en förutsättning för att få en integrerad rapport är att ekonomichefen och hållbarhetschefen har samma tänk för att nå en integrerad verksamhet, vilket för Mir är ”när man inte har någon speciell strategi för hållbarhet utan hållbarhet ingår helt naturligt i alla processer” (29 april, 2015). Den senaste Ansvarsredovisningen har drag av en integrerad rapport, mycket tack vare införandet av GRI G4. Det här på grund av att de har börjat fokusera på 16 av de områden som Systembolaget anser vara mest väsentliga. Enligt Mir pratar man numera om hållbarhet mer som en verksamhetsaffär vilket gör hållbarhet till en del av verksamheten genom att den inkluderas i företagets strategier. Strategierna anser hon är en nödvändighet för att kunna redovisa varje område på ett så bra sätt som möjligt.

Det första steget i framtagandet av väsentliga hållbarhetsområden, som sedan även redovisas i Ansvarsredovisningen, är att Mir tillsammans med företagets nyanställda hållbarhetssamordnare kommer fram till vilka av GRI:s hållbarhetsområden, samt vissa företagsspecifika områden, som kan vara relevanta för verksamheten. Dessa presenteras sedan för ledningen som väljer ut vilka områden som ska prioriteras. Därefter samarbetar hållbarhetsgruppen med berörd avdelning för att komma fram till ett passande nyckeltal, vilket enligt Mir mynnat ut i att man på ett naturligt sätt får in hållbarhetsområdena i verksamhetsplaneringen och fördelar ansvar till varje avdelning. Vid oklarheter diskuterar hon resultatet med berörd avdelning. Mir berättar att man ”försökt göra så att nyckeltalen är verksamhetsnära, följs upp och faktiskt ger effekt.”(29 april, 2015) Det i sin tur har lett till att organisationen inte gör någon skillnad på de strategiska nyckeltalen och de nyckeltal som rör hållbarhetsarbetet utan att man ska följa alla. ”Hållbarhetssamordnare har också till uppgift “att hjälpa avdelningarna med integreringen, identifiera gapen om det finns några gap och sen försöka få till så att man kan jobba med en långsiktig strategi”, berättar Mir (29 april, 2015).

Själva framtagandet av rapporten består av att Mir tillsammans med en från kommunikationsavdelningen går ut till berörda delar av verksamheten för att intervjua dem om deras arbete och prata om lämpliga strategier för dem att nå sina mål. Arbetet där efter består av att Mir tillsammans med den hållbarhetsansvariga på kommunikationsavdelningen sammanställer den insamlade informationen. Utöver nämnda parter i processen ingår även ekonomichefen. Inför nästa år har de för avsikt att inkludera fler representanter från de avdelningar som idag enbart är med under intervjufasen. För att nå en integrerad rapport menar Mir att Systembolaget måste komma längre i sitt hållbarhetsarbete. "Jag sa ju tidigare att jag tror att integrerat tänk och integrerad rapportering går så mycket hand i hand. En verksamhet måste ju vara mogen för det också. Man måste ju få med sig alla." (Mir, 29 april, 2015) Systembolaget ser till att involvera flertalet avdelningar för att alla ska få ta del av utvecklingen som sker inom området för integrerad rapportering. Som exempel nämner Mir att från Systembolaget var det fem, sex stycken från olika avdelningar som deltog under ett möte med Lars-Olle Larsson, ambassadör för IIRC i Sverige. Dessutom träffar Systembolaget Näringsdepartementet och andra statliga bolag såsom Apoteket och Svenska spel och diskuterar utvecklingen. Hon lägger också till att det ingår i hennes arbetsuppgifter att hålla sig uppdaterad inom ämnet.

Systembolaget har också tagit en del hjälp av sina revisorer och samarbetet handlar enligt Mir om en dialog eftersom integrerad rapportering är nytt även för dem. Hon påpekar att revisionsbyråerna inte är experter vad integrerad rapportering. Mir menar också på att det är viktigt att få en bra revisionsbyrå som kan agera rådgivare i det fortsatta arbetet. Systembolaget har berättat för sina revisorer att de inom två, tre år går över till integrerad rapportering. Mir uttrycker en osäkerhet över hur mycket hjälp man kommer få av just sina revisorer, även om hon anser att de kommer vara en del av resan mot en integrerad rapport.

Externa faktorer för integrerad rapportering

Intressenterna har möjlighet att påverka rapporteringen genom Systembolagets intressentdialoger. Förra året berättar Mir att nästan alla ville ha rapporten på hemsidan eftersom "De tyckte att tryckt information var lite gammalt" (Mir, 29 april, 2015). Valet att ge ut rapporten på webben har enligt Mir inneburit att man måste vara transparenta eftersom informationen blir mer lättillgänglig och därmed lättare kritiserad.

Mir berättar att eftersom ägaren aktivt arbetar med att ställa krav så blir de en väldigt viktig intressent per automatik. Hon menar att staten är en stor pådrivare vad gäller hållbarhetsarbetet men också att samhället ställer högre krav på Systembolaget att agera ansvarsfullt eftersom det är ett statligt bolag. Mir tror dessutom att bolagets ägare inom tre, fyra år kommer börja ställa krav på att man ska ha en integrerad rapportering. Hon ser utvecklingen av hårdare ägarkrav som ett tecken på det. Enligt Mir vill Systembolaget jobba integrerat även om det inte blir ett lagstadgat krav att göra det. Hon förklarar att man började titta på <IR > och därefter började benchmarka lite med Swedfund. Mir förtydligar genom att berätta att “ det är mer sådana parter som har varit influenser” (29 april, 2015).

4.3.4 Swedfund

Lars-Olle Larsson arbetar som Senior Manager Environmental, Social and Governance Affairs på Swedfund. Han är även ambassadör för IIRC i Sverige, vilket är en ideell syssla. Fokus under intervjun ligger på Larssons roll i Swedfund. Larsson är utbildad folkskollärare och har tidigare arbetat med hållbarhetsfrågor i revisionsbyråbranschen i 17 år. Larsson har arbetat som konsult på KPMG och PwC, samt varit chef för de båda företagens hållbarhetsavdelningar. Larsson intervjuades den 28 april 2015 på sin arbetsplats. Nedanstående information utgörs av den information som kom fram vid intervjun.

Företagets tolkning av integrerad rapportering

Larsson berättar att deras integrerade redovisning lägger ihop den finansiella redovisningen och hållbarhetsaspekter. Att rapportera integrerat är enligt Larsson en effekt av att arbeta integrerat och att rapporteringen ska återspegla det arbetssättet. Han menar att det måste finnas ett integrerat tänkande och en insikt och förståelse om hur värde kan byggas eller raderas i fler kapital än de materiella och finansiella. Larsson berättar att de tar hänsyn till de resterande kapitalen i enlighet med IIRC:s definition av de sex kapitalen. Enligt Larsson bidrar IIRC:s ramverk till att man ser företaget utifrån ett helhetsperspektiv.

Interna faktorer för integrerad rapportering

Swedfunds uppdrag är att etablera hållbara företag genom investeringar, och de är fullständigt övertygade om att hållbara företag bygger värde. I varje

investeringsprocess ser de över om investeringen kommer kunna leva upp till de policies, riktlinjer och åtaganden de åtagit sig att följa. De här är nämligen inbakade i Swedfunds investeringsmanual. Larsson berättar att de nyligen har implementerat ett nytt ramverk för mänskliga rättigheter i investeringsprocessen genom att skriva in det i hållbarhetspolicyn och investeringsmanualen. Det innebär att de som sköter investeringarna inte kommer vidare i processen utan att ta hänsyn till ramverket, vilket enligt Larsson konkretiserar ett integrerat tänkande. Han menar att de har de bästa förutsättningarna som ett företag kan ha för att tänka integrerat och långsiktigt med tanke på uppdraget från staten som mynnar ut i Swedfunds tre grunder. Dessa är grunden i investeringsstrategin och är: *samhällsutveckling*, *hållbarhet* och *ekonomisk bärkraftighet*. Larsson berättar att det här integrerade tänkandet ännu inte finns hos varje medarbetare, utan att det är en utveckling som sker genom ”tone from the top” (28 april, 2015) och att de nu har en ny verkställande direktör som ska se till att det integrerade tänkandet breder ut sig inom organisationen. Enligt Larsson måste det finnas en ledning som är tydlig och bestämd för att det integrerade tänkandet ska kunna etableras. Enligt Larsson måste styrelseledamöterna ta sitt ansvar för att säkerställa att ägarna av företaget får en värdetillväxt. Vidare menar han att värdetillväxten endast är möjlig om företaget ligger i linje med omställningen till hållbar utveckling. Larsson berättar även att man bytt ut större delar av styrelsen vilket han menar kan vara en förklaring till att man på kort tid drivit igenom sin integrerade redovisning.

Swedfunds motivation av att ligga i framkant gällande applicering av IIRC:s ramverk är att de vill bygga bra partnerskap i sin verksamhet. Detta för att bygga ett hållbart företag. Larsson menar att Swedfund vill vara ett av de företagen som driver på utvecklingen när det gäller integrerad redovisning och hållbarhet och han hoppas att Swedfund ska ses som *best practice* inom området. Larsson, som har varit med vid utvecklingen av revisionsstandarder för granskning av hållbarhetsredovisning och GRI, menar att mycket av informationen gällande olika ramverk och rapporteringsnyheter har kommit till Swedfund genom honom och att han har varit en bidragande faktor till dess utveckling. Larsson anser att eldsjälar i företagen alltid har en betydande roll. I dagsläget tycker Larsson att det är viktigt att hänga med i svängarna då utvecklingen är snabb och att det gäller att vara påläst när det EU:s nya redovisningsdirektiv blir svensk lag. Larsson berättar att det är viktigt att arbeta med hållbarhetsfrågorna och hänga med i utvecklingen för att som företag kunna skapa värde på sikt till sina aktieägare.

Swedfunds revisorer arbetar löpande med företaget under årets gång och Larsson anser att de varit ett stöd i framtagandet av den integrerade redovisningen. Larsson menar att revisionen är personbetingad, att det finns vissa individer som har specialkompetens inom hållbar utveckling som kan ge Swedfund värdefulla synpunkter under resans gång medan många inte kan mycket alls inom området. Därför krävs det enligt Larsson nytänkande inom revisionsbyråbranschen.

Externa faktorer för integrerad rapportering

I världen har hållbar utveckling ännu inte etablerats och enligt Larsson kommer alla bolag och dess styrelser att påverkas av utvecklingen. Enligt Larsson måste styrelseledamöterna ta sitt ansvar för att säkerställa att ägarna av företaget får en värdetillväxt som endast kommer vara möjlig om företaget ligger i linje med den nödvändiga omställningen till hållbar utveckling. Styrelsen har alltså ett ansvar att förvalta bolaget så att aktien växer i värde. Det kan i sin tur endast ske om bolaget förändras i samma takt som omvärlden, berättar Larsson, annars skadar man sitt företag.

Genom att ägaren vill ha ett Swedfund som är lyhört och som förstår sig på klimatfrågan menar Larsson på att ägaren har drivit företaget mot integrerat tänkande och integrerad redovisning. Larsson anser att Swedfunds "licence to operate" (28 april, 2015) vilar hos ägaren, andra biståndsaktörer och folkopinionen via media. Vidare berättar han att Swedfund är beroende av en positiv image och uppfattning om verksamheten samt att de måste tydliggöra att de är ett viktigt verktyg i utvecklingsagendan för att få fortsatta kapitaltillskott. Larsson berättar att staten är en väldigt viktig intressent med tanke på att det är den enda ägaren. De för en aktiv dialog med ägaren för att klara de förväntningar som finns på Swedfund. Larsson tycker att fler företag borde utveckla sin verksamhet i samspel med intressenterna och att det är viktigt att hålla relationsarbetet igång. Det gör Swedfund genom sina regelbundna intressentdialoger på vilka de för minnesanteckningar som sedan publiceras på hemsidan. Det gör man enligt Larsson för att vara så transparenta som möjligt.

Att rapportera om enbart finansiella aspekter ger enligt Larsson inte en rättvisande bild och Swedfund kommer därmed fortsätta att rapportera enligt <IR>. Swedfunds integrerade redovisning ska ge en rättvisande bild av företagets verksamhet genom att

beskriva hur de jobbar, hur de vill jobba, vilka utmaningar de står inför och vad de bör bli bättre på. Larsson menar att den här framåtriktade informationen inte kommer fram i en finansiell årsredovisning som i princip endast inkluderar historisk information. Vidare berättar Larsson att det inte är tillräckligt för finansanalytiker eller investerare att enbart grunda sina beslut på den traditionella finansiella informationen. Larsson anser att alla företag bör ha utgångspunkten i den här typen av helhetssyn, men de flesta väljer att endast följa traditionell finansiell redovisningsstandard. För att ge sin redovisning en kvalitetssäkring har Swedfund valt att ha finansiell revision på hela redovisningen. Larsson menar att intressenterna på så sätt får en bra beslutsgrund för att se om det är rätt satsade pengar i företaget. Enligt Larsson får deras redovisning ett högre trovärdighetsvärde än de som inte har finansiell revision eller inte ens översiktlig granskning. Larsson tycker att fler företag borde granska sin hållbarhetsredovisning och att den borde vara angiven av styrelsen, samtidigt som han har respekt för att det tar tid att sätta nödvändiga kvalitetssäkringssystem på plats.

4.3.5 Vattenfall

Mikael Ekhagen arbetar på Vattenfall på en avdelning som heter Corporate Sustainability. Han har arbetat inom organisationen sedan 2007, och har haft olika roller inom företaget, framförallt inom miljö och hållbarhet. Mycket av hans arbete är kopplat till rapportering och han har bland annat ansvar för hållbarhetsaspekterna i deras integrerade rapport och företagets GRI-rapportering. Ekhagen är utbildad teknisk fysiker, ekonom och har läst ett år hållbar utveckling. Intervjun ägde rum den 28 april 2015 på respondentens arbetsplats. Nedanstående information utgörs av den information som kom fram under intervjun.

Företagets tolkning av integrerad rapportering

Integrerad rapportering är för Ekhagen ”hur man integrerar hållbarhetsaspekten i finansiell rapportering” (28 april, 2015). Han vill att man ska se helhetsbilden, vilket innebär att man ska ta in miljö, sociala faktorer och ekonomi i arbetssättet och därmed rapporteringen. Ekhagen säger att en integrerad rapport blir en naturlig följd av att integrera hållbarhetsfrågor i strategiska processer och beslutsprocesser. Vattenfall har under de senaste två åren rapporterat integrerat och ser integrerad rapportering som ett bra sätt att styra upp de interna processerna. Ekhagen menar att det är omöjligt att

framställa en bra integrerad rapport utan att arbeta integrerat och att den integrerade rapporten egentligen bör vara en konsekvens av ett integrerat arbetssätt.

Interna faktorer för integrerad rapportering

Ekhagen berättar att hållbarhet är fullt integrerat i deras strategi och delvis i processerna. Han anser att grundbulten för integrerad rapportering är strategin vars stomme i Vattenfall är *hållbar konsumtion, hållbar produktion* och *hållbar ekonomi*. Strategin ska brytas ned i organisationen genom att översätta ambitioner inom olika områden så att det passar olika enheter, vilket ska leda till ökad medvetenhet gällande strategin inom företaget, berättar Ekhagen. Högsta ledningen har dessutom beslutat om att hållbarhet ska vara en del i alla beslutsprocesser. Genom att byta rapporteringsätt påpekar Ekhagen att de har lyckats få upp hållbarhetsfokus mer på ledningsnivå eftersom rapporten går hela vägen upp och godkänns av styrelsen, vilket inte tidigare var fallet med den separata hållbarhetsredovisningen. Ekhagen anser att det är vitalt att ledningen är involverad för att hållbarhet ska bli en central fråga i företaget. Vattenfalls styrelse kommer att förstärkas med ytterligare hållbarhetskompetens för att hållbarheten ska genomsyra allt som företaget gör.

I vardagsarbetet anser Ekhagen att den utarbetade strategin innebär att de måste integrera hållbarhetsaspekterna i de policys och instruktioner som finns i deras ledningssystem, VMS, vilket enligt Ekhagen är ett arbete under utveckling. Ännu ser inte Ekhagen Vattenfall som fullt integrerade i deras processer, utan att det är en process som precis har börjat. Ett exempel som Ekhagen tar upp gällande att de ännu inte nått full integration är de fortfarande har funktioner som jobbar separat med miljö och hållbarhet. Ambitionen i framtiden måste enligt Ekhagen vara för de hållbarhetsansvariga att avyttra sig själva för att istället integreras i övriga processer. Han anser dock att de har kommit ett steg mot integrering i deras senaste rapporter men att det är ett ständigt pågående projekt att slå ihop dessa två världar och hitta gemensamma nämnare mellan hållbarhetsvärlden och den finansiella världen.

När Vattenfall arbetar med framtagandet av rapporten använder de sig av ett integrerat projektteam. I teamet ingår representanter från olika avdelningar, bland annat någon från avdelningarna Finance, Sustainability och Investor relations. Utifrån det här teamet ska de se på en frågeställning från flera olika perspektiv, för att få helheten som krävs

vid integration. För att Vattenfall ska kunna nå den fulla integrationen anser Ekhagen att gemene man måste se värdet av helhetsperspektiv i det dagliga arbetet, vilket kan vara svårt då dessa mjuka värden är svåra att kommunicera.

Ekhagen ser flera fördelar med deras integrerade rapport. En positiv aspekt gällande bytet av rapporteringssätt är att de har tvingats konkretisera hållbarhetsarbetet och göra det mer ”to the point” (Ekhagen, 28 april, 2015) för att lyckas komma in bland den finansiella informationen. I rapporten 2014 talar de om finansiella mål och hållbarhetsmål, vilket enligt Ekhagen bara borde vara mål som en del i att få ihop de två världarna. För att hitta det som är väsentligt anser Ekhagen att GRI G4 har varit till stor hjälp eftersom G4 fokuserar mer på vad som är väsentligt för företaget, vilket har hjälpt dem att internt rannsaka sig själva. Ekhagen menar att när de lärt sig att fokusera är det lättare att komma in i de finansiella processerna. När Vattenfall gick över till G4 såg Ekhagen det som ett naturligt steg att försöka göra en integrerad rapport eftersom det var ganska mycket duplikationer med det förra rapporteringssättet. Ekhagen berättar att de tidigare skrev samma sak flera gånger ur olika perspektiv. Ett annat motiv till integrering kan ha varit att det effektiviserar internt och att de därmed ser ett affärsvärde med att hantera hållbarhetsfrågor. Ekhagen anser att allt deras arbete kokas ner till finansiella termer så småningom och att de måste vara finansiellt hållbara för att kunna vara hållbara i längden. För att skapa vettig avkastning på sikt säger Ekhagen att man måste inkludera de sociala och miljömässiga frågorna på ett bra sätt. I Vattenfall har <IR> diskuterats, men de har i dagsläget inga planer på att rapportera i enlighet med detta ramverk. Däremot kan det absolut vara något för framtiden enligt Ekhagen. I nuläget anser han nämligen att det skulle ställa ytterligare krav och han är osäker på vilket värde det skulle skapa.

Vattenfall har en löpande diskussion med sin revisionsbyrå när de börjar sin rapporteringsprocess och Ekhagen ser samarbetet som en gemensam resa. De diskuterar upplägg, innehåll, väsentlighet, tolkning gällande GRI:s riktlinjer och till viss del hur Vattenfall kan integrera information i sin rapport. Ekhagen anser att det varit en väldigt snabb utveckling när det gäller rapportering och att revisorerna sitter i samma båt som de gör, att de inte heller alltid vet exakt hur man ska rapportera. Han berättar därför att det är extra viktigt att diskutera med revisorerna för att kunna mötas på mitten och komma fram till lösningar ihop. På grund av komplikationerna med att redovisa

hållbarhet berättar Ekhagen att revisorerna nu är med i processen mer än tidigare och att det är viktigt att ha revisorer som förstår vad som är viktigt för Vattenfall.

Externa faktorer för integrerad rapportering

När Vattenfall har undersökt vad deras intressenter och folk generellt tycker om företaget har de kommit fram till att de har högre krav på sig än privatiserade bolag. I framtagandet av rapporterna diskuteras det mycket kring vad intressenterna anser borde tas upp i rapporterna. Ekhagen berättar att de har högre krav på sig än deras konkurrenter och intressenterna förväntar sig därför att Vattenfall bör vara ett steg före i omställningen, mot till exempel G4 och integrerad rapportering. Ekhagen anser att det är svårt att definiera vilka deras viktigaste intressenter är, då det kan variera i vilken fråga och region det gäller, men att det alltid är ägaren (svenska staten) som har sista ordet. Ekhagen tycker också det är svårt att säga vilka som är de viktigaste intressenterna för den integrerade rapporten. Rapporten ska vara för till för alla intressenter och därför försöker de matcha allas förväntningar och informationsbehov genom att ta hänsyn till intressentdialogen. Vidare menar han på att rapporteringen ska andas helhetsperspektiv så att läsaren också ska få det bredare perspektivet.

Ekhagen anser att det är viktigt att se hållbarhetsarbetet ur nya perspektiv för att lyckas i framtiden. Idén till att göra en integrerad rapport tror Ekhagen kan ha kommit både inifrån och utifrån, och att de hela tiden är uppmärksamma på vad andra företag gör. De tittar på *best practice* inom området och plockar delar av det för att få inspiration till sin egen rapport, han kallar det själv för ”steal with pride” (Ekhagen, 28 april, 2015). Ett företag som Ekhagen hämtar inspiration från är IKEA. Man har även inom företaget diskuterat huruvida man ska få hållbarhetsredovisningen granskad på samma nivå som den finansiella informationen. Ekhagen ser idag inte värdet med det eftersom det inom vissa områden inte finns tillräckligt bra processer som skulle klara en full revision utan att det skulle bli allt för tidskrävande, att de har revisionen översiktligt granskad är såldes en resurs- och kostnadsfråga då en full revision ställer högre krav på mängden granskning.

5 Analys

Eftersom att det är en explorativ studie med ett induktivt tillvägagångssätt ligger huvudfokus på det empiriska materialet från de fem undersökta företagen, medan teorierna används som ett stöd för att skapa förståelse och generera ny teori. Varje företag är i olika stadier vad gäller deras integrerade rapportering och befinner sig också i olika branscher. Jämförelser mellan företagen kommer att göras men det är viktigt att komma ihåg att företagen skiljer sig åt och främst bör ses som fem enskilda fall.

5.1 Tolkning av integrerad rapportering

Hur företagen tolkar integrerad rapportering kan besvaras med hjälp av hur företagen själva väljer att definiera begreppet samt hur deras definition förhåller sig till de ramverk som finns. Företagen är eniga om att integrerad rapportering handlar om att redovisa hållbarhet i sin rapport. Sandström (29 april, 2015) definierar integrerad rapportering som att man publicerar hållbarhetsinformation och finansiell information i samma rapport. De resterande företagen anser däremot att integrerad rapportering är en effekt av att integrera hållbarhetsfrågor i sitt arbetssätt som därmed leder till en integrerad rapport (Ekhagen, 28 april, 2015; Larsson, 28 april, 2015; Mir, 29 april, 2015; Widebäck West, 29 april, 2015). Sandström (29 april, 2015) menar också att rapporten är en effekt av arbetet bakom, men hans synsätt skiljer sig från de andras genom att han inte lika tydligt påpekar vikten av att integrera hållbarhet i sitt arbetssätt för att kunna rapportera integrerat.

I dagsläget anser Swedfund (Larsson, 28 april, 2015), Green Cargo (Sandström, 29 april, 2015) och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) sig ha integrerade rapporter. SEB (Widebäck West, 29 april, 2015) och Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) anser sig däremot inte ha en integrerad rapport eftersom det enligt dem krävs ett fullt ut integrerat arbetssätt för att kunna rapportera integrerat, vilket de inte anser sig ha ännu. Samtidigt menar båda att börja rapportera integrerat kan driva de interna processerna och därmed hjälpa företag integreras fullt ut. Även Vattenfall ser det integrerade arbetssättet som en förutsättning för en integrerad rapport, men menar att den integrerade rapporten också driver de interna processerna mot full integrering av hållbarhet i verksamheten

(Ekhagen, 28 april, 2015). Sammanfattningsvis verkar det finnas två tillvägagångssätt för att nå en integrerad rapport, antingen låta rapporteringen driva arbetet eller arbetet driva rapporteringen. Företagen tycks vara överens om att integrerad rapportering till stor del handlar om arbetet bakom rapporten, men för att förklara det här använder företagen olika begrepp som kan hänföras till aktuella ramverk.

Företagens tolkning av integrerad rapportering präglas till viss del av GRI och <IR>. Vattenfalls (Ekhagen, 28 april, 2015) och Systembolagets (Mir, 29 april, 2015) tolkning handlar till stor del om att integrera hållbarhet i sina processer, medan Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) och SEB (Widebäck West, 29 april, 2015) har större fokus på värdeskapande genom att ta hänsyn till olika kapital. Även Systembolaget talar om att integrerad rapportering handlar om värdeskapande i alla led. Begreppet värdeskapande är något som går att hänföra till <IR> ramverket, eftersom en central del i ramverket är att företag ska redovisa sina väsentliga kapital som de använder för att skapa värde på sikt (IIRC, 2013). Både Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) påpekar vikten av ett integrerat tänkande i organisationen, vilket också är ett centralt begrepp i <IR> (IIRC, 2013). GRI menar att hållbarhetsredovisningen är ett steg för att kunna nå det integrerade tänkandet (GRI, 2013a). Trots att företagen beskriver integrerad rapportering med olika begrepp förespråkar alla företag på ett eller annat sätt att det innebär att ha ett helhetsperspektiv i sin rapport, där de menar att hållbarhetsaspekterna ska ingå i rapporten (Ekhagen, 28 april, 2015; Larsson, 28 april, 2015; Mir, 29 april, 2015; Sandström, 29 april, 2015; Widebäck West, 29 april, 2015). Att företagen har ett helhetsperspektiv på sin rapportering kan kopplas till GRI och IIRC vilka föreskriver vikten av att ta hänsyn till andra aspekter än de rent finansiella i sin rapportering (GRI, 2015d; IIRC, 2013). Sättet företagen beskriver integrerad rapportering på är alltså till stor del influerat av GRI och <IR>, trots att inte alla följer samma version av GRI och endast ett företag följer <IR>. Även om inte alla följer samma ramverk finns det ändå liknande tendenser i hur de beskriver integrerad rapportering, där arbetssätt och helhetsbild tycks vara gemensamma faktorer.

5.2 Interna faktorer för integrerad rapportering

Med de interna faktorerna åsyftas de processer som sker inom företagen, det vill säga hur företagen implementerar hållbarhet i sina processer för att sedan mynna ut i en rapport. Ramverkens funktion i analysen kommer vara att titta på hur dessa påverkar företagens arbete och rapportering. När företagen implementerar ramverken ses de som en del av verksamheten och tas därför upp bland de interna faktorerna. Även ramverk som inte implementeras kan ses som en intern faktor då de påverkar företagens syn på rapportering. Hur företagen inhämtar kunskap betraktas också som en intern faktor och kommer analyseras.

5.2.1 Ramverken som hjälpmedel mot integrerad rapportering

Ramverkens normativa karaktär påverkar företagens rapportering. De ramverk som behandlas nedan är GRI:s riktlinjer för hållbarhetsredovisning och IIRC:s ramverk för integrerad rapportering, <IR>.

Fyra av de fem undersökta företagen är statligt ägda vilket innebär att det har haft ett krav på sig sedan räkenskapsåret 2008 att hållbarhetsredovisa enligt GRI:s riktlinjer (Näringsdepartementet, 2007). Vattenfall började rapportera enligt GRI redan 2003 (Vattenfall, 2014) och resterande av de statliga bolagen blev tvungna följa GRI 2008 i och med lagkravet. Det kan tilläggas att Green Cargo började hållbarhetsredovisa redan 2002 (Green Cargo, 2002) och började 2003 använda sig av delar av GRI:s riktlinjer (Green Cargo, 2003). Det femte företaget som undersöktes, SEB, började följa GRI 2009 (SEB, 2014b). Samtliga företag har således implementerat GRI:s riktlinjer i sin verksamhet. DiMaggio och Powell (1983) urskiljer tre mekanismer som påverkar företag att efterlikna varandra och kallar denna process för *isomorfism*. Där en av dessa är den *tvingande isomorphismen* som exempelvis kan ta sig i uttryck i form av lagar och regleringar. GRI:s riktlinjer kan ses som en form av *tvingande isomorfism*, dels direkt genom lagkrav för de statliga bolagen och dels indirekt för SEB som valt att följa GRI frivilligt och som då blir tvungna att följa GRI:s uppsatta riktlinjer. Att företagen tenderar att efterlikna varandra gällande hållbarhetsredovisningar skulle alltså kunna förklaras med den *tvingande isomorphismen*, däremot kan den inte helt förklara varför företagen väljer att integrera hållbarhetsinformation med den finansiella. Emellertid menar Adams och McNicholas (2007) och Borglund et al. (2010) att arbetet med att

hållbarhetsrapportera kan bidra till att skapa förändring inom företaget och öka kunskapen kring hållbarhetsfrågor. Samtliga av de undersökta företagen hållbarhetsrapporterar enligt GRI:s riktlinjer, men de följer olika versioner, vilket kan tänkas påverka hur förändring och kunskap manifesterar sig i de olika företagen. Där Green Cargo följer G3 och de resterande följer GRI:s senaste version G4 (Green Cargo, 2014; SEB, 2014a; Swedfund, 2014; Systembolaget, 2014; Vattenfall, 2014). Däremot håller G3 på att fasas ut vilket innebär att Green Cargo kommer vara tvungna att följa G4 för den hållbarhetsredovisning som upprättas efter årsskiftet 2015 (GRI, 2013a). De andra företagen har följaktligen gått över till den nyare versionen G4 frivilligt.

För SEB (Widebäck West, 29 april, 2015), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) har övergången till G4 setts som ett naturligt steg eftersom den nya versionen förenklar deras arbete genom att de får lov att fokusera på företagets väsentliga delar. Även om väsentlighetsprincipen är något som tas upp i G3 och G4, var företag tvungna att redovisa väldigt många indikatorer för att vara i enlighet med G3 (GRI, 2006). GRI:s syfte med G4 var just att öka användarvänligheten och fokusera på det som är väsentligt (GRI, 2013a), vilket de företag som valt att gå över till G4 beskriver. Vattenfall menar att hjälpen med att fokusera på vad som anses väsentligt har underlättat arbetet med att integrera hållbarheten i företagets processer (Ekhagen, 28 april, 2015). Fördelar med att nå den integrationen säger Ekhagen (28 april, 2015) är att effektivisera arbetet internt genom att det styr upp de interna processerna och att det blir mindre dubbelarbete. Precis som Meyer och Rowan (1977) säger kan företag som är tidigt ute med att implementera nya processer drivas av att nå effektivitetsfördelar. Green Cargo som inte gått över till G4 uttrycker att det finns vissa fördelar med att vänta något år eftersom det blir lättare att implementera, exempelvis standarder, när konsulterna har lärt sig av andra och efter att eventuella justeringar gjorts i de olika ramverken. Green Cargo kan på så sätt bli mer lika andra företag genom det som DiMaggio och Powell (1983) kallar för *imiterande isomorfism*. Det innebär att företag tar efter och härmar andra. Vilket exempelvis kan ske genom att revisionsbyråer sprider en viss modell för hur företag kan rapportera som bidrar till att fler företag blir mer lika varandra över tid och det imiterande företaget legitimeras. Green Cargo väljer att göra rapporteringsprocessen så enkel och effektiv som möjligt, och genom den *imiterande* processen erbjuds de på så vis en lösning utan större kostnad. DiMaggio och Powell (1983) menar att organisationer som imiterar andra främst drivs av en osäkerhet i den

egna organisationen, men det kan även ses som att Green Cargo drivs av effektivitets- och legitimitetsskäl där de implementerar ramverk när det är testat av andra och när de måste. Meyer och Rowan (1977) menar att företag som tar sig an ramverk i ett senare skede inte nödvändigtvis gör det ut av rationella anledningar utan snarare av legitimitetsskäl. Vidare ser Sandström (29 april, 2015) på Green Cargo att det finns en kommunikationsfördel med en implementering av nya ramverk för att införa dem, vilket även skulle kunna ses som att de inför nya ramverk om det ger dem en effektivitetsfördel. Sammanfattningsvis ser företagen gärna att implementering av standarder leder till effektivitetsfördelar eller på annat sätt underlättar arbetet internt.

KPMG (2014) menar att det finns likheter mellan GRI G4 och <IR> som skulle innebära att det blir ett naturligt steg att applicera båda ramverken. Genom att SEB, Systembolaget och Vattenfall har implementerat G4 kan det tänkas att företagens rapportering drivs mot utvecklingen av integration av hållbarhetsaspekter. SEB (Widebäck West, 29 april, 2015) och Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) som låtit sig inspireras av <IR> menar att GRI G4 kan ses som ett steg mot en integrerad rapport. Både G4 och <IR> tar upp frågorna kring väsentlighet och involvering av intressenter (GRI, 2013a; IIRC, 2013) och där GRI (2013a) anser att deras G4 riktlinjer med hållbarhetsrapporteringen ska vara kärnan i en integrerad rapport och att den är en fundamental del i mot ett integrerat tänkande i organisationer.

Att följa IIRC:s ramverk för integrerad rapportering <IR> är frivilligt och upp till varje företag att bestämma. Av de fem undersökta företagen är det endast Swedfund (2014) som följer det här ramverket. Däremot uttrycker Mir (29 april, 2015) på Systembolaget att de vill jobba integrerat även om det inte blir ett lagstadgat krav att göra det. Widebäck West (29 april, 2015) på SEB ser att det kan komma att finnas en chans att det blir ett krav på att följa <IR>. Hon ser därför fördelar med att sätta sig in i ramverket och börja applicera det nu eftersom det underlättar det fortsatta arbetet då det skapar möjlighet att få det att bli en naturlig del av företaget. Sandström (29 april, 2015) på Green Cargo säger däremot att de inte planerar att följa <IR>, så vida det inte kommer några krav på företaget att göra det, vilket kan tyda på att Green Cargo inte ser att det skulle leda till några effektivitetsfördelar utan att de främst drivs av legitimitetsskäl. I Vattenfall har <IR> diskuterats, men de har i dagsläget inga planer på att rapportera i enlighet med det här ramverket. Däremot kan det absolut vara något för framtiden enligt

Ekhagen (28 april, 2015). I nuläget anser Ekhagen nämligen att det skulle ställa ytterligare krav och Ekhagen är osäker på vilket värde det skulle skapa. Alla företag utom Swedfund uttrycker därmed osäkerhet kring <IR>. Att Swedfund vill ligga i framkant gällande applicering av IIRC:s ramverk beror på att de vill bygga bra partnerskap i sin verksamhet. (Larsson, 28 april, 2015). Larsson (28 april, 2015) menar att Swedfund vill vara ett av de företagen som driver på utvecklingen när det gäller integrerad redovisning och hållbarhet och han hoppas att Swedfund ska ses som *best practice* inom området.

Green Cargo (Sandström, 29 april, 2015), Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) och Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) anser sig ha en integrerad rapport, samtidigt följer dessa olika ramverk. Det kan således finnas flera olika kombinationer av ramverk att följa för att ha en integrerad rapport i företagets mening. Där ramverken kan driva en integration av hållbarhetsfrågor i verksamheten är det en process med att hitta en gemensam tolkning över vad slutprodukten av företagets rapportering omfattar.

5.2.2 Vägen till integration av hållbarhet

I företagets tolkning framkommer att integrerat tänkande är en del av deras definition. Integrerat tänkande inom organisationen förespråkas av både GRI och IIRC (GRI, 2013a; IIRC, 2013). Under intervjuerna framkom det att företagen aktivt arbetar med att få integrerat tänkande att bli en del av verksamheten bland annat genom nyckeltal, inkluderandet av hållbarhetsaspekter i arbetsprocesser och fortbildning av hållbarhetsansvariga.

Hållbarhet och strategi

Samtliga intervjuade företag är eniga om att hållbarhet är en del av deras verksamhet. SEB (Widebäck West, 29 april, 2015), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) är överens om att strategin måste inkludera hållbarhet och kommuniceras från ledningen för att spridas i organisationen. Även Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) påpekar att integrationen av hållbarhet måste börja uppifrån. Green Cargo (Sandström, 29 april, 2015) beskriver hur ägaren arbetar för att även ledningen och styrelsen i Green Cargo ska engageras i hållbarhetsarbetet. Ett sätt att få hållbarhetstänket att bli en del av verksamheten är för några av företagen att definiera sitt arbete utifrån tre grundpelare. Exempelvis är dessa pelare för Swedfund

samhällsutveckling, hållbarhet och ekonomisk bärkraftighet (Swedfund, 2014) medan de för Vattenfall är hållbar konsumtion, hållbar produktion och hållbar ekonomi (Vattenfall, 2014). Sandström (29 april, 2015) berättar att Green Cargo har ett integrerat styrsystem som utgår från TBL. De tre grundpelarna som dessa företag presenterar utgår ifrån ett TBL-perspektiv som inkluderar ekonomiska, sociala och miljömässiga områden (de Villiers et al., 2014). Även GRI som samtliga företag följer förespråkar hållbarhet utifrån det här perspektivet (GRI, 2015d). Milne och Gray (2013) menar att även om TBL som begrepp inte används i samma utsträckning längre utgör det fortfarande kärnan i företags rapportering, vilket också syns tydligt hos samtliga av de intervjuade företagen då de inkluderar ekonomiska, sociala och miljömässiga frågor i sin rapportering. Att företagen anammar det här synsättet kan ses som en effekt av att de alla följer GRI:s riktlinjer och genom *tvingande isomorfism* blivit mer lika varandra (DiMaggio & Powell, 1983).

Nyckeltal och mål

Företagen tycks se på GRI:s riktlinjer (GRI, 2006, 2013a) vad gäller redovisning av nyckeltal för hållbarhetsfrågor som ett verktyg för att integrera hållbarhet i sin verksamhet. Det här för att nå uppsatta mål och sprida det integrerade arbetssättet. Vidare är det också något som stämmer överens med det Adams och McNicholas (2007) kom fram till, det vill säga att hållbarhetsrapporteringen kan bidra till att integrera hållbarhetsaspekter i det strategiska planeringsarbetet och ge ett ökat fokus på hållbarhetsindikatorer som tidigare inte rapporterats. Systembolagets arbete med att ta fram verksamhetsnära nyckeltal har lett till att organisationen idag inte gör någon skillnad på strategiska nyckeltal och hållbarhetsnyckeltal, vilket enligt (Mir, 29 april, 2015) kan ses som en förutsättning för att lyckas integrera hållbarhet ute i organisationen. Även Ekhagen (28 april, 2015) berättar att Vattenfall inte bör skilja på hållbarhetsmål och finansiella mål för att kunna nå integration av hållbarhetsfrågorna i sin verksamhet. I intervjun med Widebäck West (29 april, 2015) framkommer vikten av att ha en koppling mellan de icke-finansiella målen och verksamhetens strategi för att nå integration och därmed en integrerad rapport. Larsson (28 april, 2015) nämner inte en sådan koppling under intervjun men däremot presenterar Swedfund i sin rapport 2014 tre grunder som hela verksamheten vilar på. I rapporten presenteras också fyra strategiska hållbarhetsmål, där tre av dem består av grunderna. Det här tyder på att det även i Swedfund anses viktigt att koppla hållbarhetsmålen till verksamhetens strategi

för att kunna integrera hållbarhetsaspekterna i verksamheten. Någon tydlig koppling mellan nyckeltal, mål och integration av hållbarhet i företaget framkommer inte på samma sätt i intervjun med Green Cargo (Sandström, 29 april, 2015), men de redovisar finansiella och icke-finansiella nyckeltal i sin rapport (Green Cargo, 2014). Vidare ser de kommunikationen av de icke-finansiella nyckeltalen som ett verktyg till ständig förbättring ute i verksamheten (Green Cargo, 2014). Det skulle i sin tur kunna kopplas till att målen är ett sätt för Green Cargo att få in mer hållbarhetstänk i verksamheten.

Integrerade processer

De hållbarhetsansvariga inom företagen är de som i dagsläget har det övergripande ansvaret för att arbeta mot ett integrerat arbetssätt. Widebäck West (29 april, 2015), Mir (29 april, 2015), Ekhagen (28 april, 2015) och Larsson (28 april, 2015) pratar om vikten av att få med sig sina anställda för att skapa full integration. Inget av dessa företag anser sig idag vara fullt integrerade när det gäller hållbarhet och de önskar sprida informationen till sina medarbetare för att nå dit. SEB (WidebäckWest, 29 april, 2015), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015), Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) menar att genom att inkludera hållbarhetsaspekter i beslutsunderlag och dylikt blir det en naturlig process i företagens arbete. Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) framhäver att genom att ta in ramverk som en del av kriterierna i sina investeringsmanualer tvingas de anställda att följa de riktlinjer som finns på grund av att de annars inte kommer vidare i sitt arbete. Liknande berättar Ekhagen (28 april, 2015) att Vattenfall med sitt ledningssystem VMS försöker få in hållbarhet i sina policyer och instruktioner. Inom SEB, förklarar Widebäck West (29 april, 2015), finns det dokument för hur man ska gå tillväga för nästan alla processer. Vidare berättar hon att hållbarhetsgruppen kommer in och stöttar under processen för att se till att hållbarhetsaspekten följs innan beslut tas. Mir (29 april, 2015) framhåller att med de hållbarhetsnyckeltal som varje avdelning själva ansvarar för har man på ett naturligt sätt fått in hållbarhetsområdena i verksamhetsplaneringen.

Samarbete mellan avdelningar

Något som har framkommit i studien är att hos flera av de undersökta företagen är hållbarhetsfrågorna inte längre isolerade till endast hållbarhetsavdelningen, utan att fler avdelningar involveras i arbetet vid framtagandet av företagens rapportering. Vikten av ett samarbete mellan avdelningar tycks vara gemensamt för SEB (Widebäck West, 29

april, 2015), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015). Vattenfall använder sig av ett integrerat projektteam med deltagare från olika avdelningar för att alla frågeställningar ska behandlas utifrån flera olika perspektiv vid framtagandet av deras rapport (Ekhagen, 28 april, 2015). För att nå integration i företaget anser Ekhagen (28 april, 2015) att det är viktigt att hållbarhetsavdelningen på sikt har som mål att avveckla sig själva och att hållbarhet istället integreras i företagets övriga processer. På liknande sätt berättar Widebäck West (29 april, 2015) att hennes roll så småningom inte ska behövas utan att hållbarhetskompetensen ska spridas i företaget. I både Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och SEB (Widebäck West, 29 april, 2015) framkommer det att de har samarbete mellan olika avdelningar i deras rapporteringsprocess. Mir (29 april, 2015) talar om hur viktigt det är fler avdelningar samarbetar för att nå ett integrerat tänkande. I <IR> står det att relationen mellan de olika kapitalen och olika delar av organisationen är det som kallas integrerat tänkande (IIRC, 2013). Att företagen ser samarbete mellan avdelningar som viktigt skulle därför kunna ses som att de försöker uppnå ett integrerat tänkande genom att involvera olika delar av organisationen i hållbarhetsarbetet. Green Cargo är de som utifrån intervjuerna inte verkar ha ett lika utarbetat samarbete då Sandström (29 april, 2015) för tillfället inte ser något syfte med att engagera finansavdelningen i hållbarhetsarbetet. Han berättar att en G3-redovisning är lätt att genomföra själv, medan G4 kräver mer involvering av ledningen och intressenter. Sandström förklarar (29 april, 2015) på ett så litet företag som Green Cargo är det lätt att få tag i de man behöver och att det förs en dialog med de inblandade under rapporteringsprocessen. Samarbete gällande rapporteringen är alltså vanligt i flera av de intervjuade företagen, speciellt i de som följer G4. En av förklaringarna kan vara att med G4 ligger ett ökat fokus på att företagen ska rapportera på det som är väsentligt och är dessutom tvungna att inkludera sina intressenter (GRI, 2013a) i den processen. Tidigare studier har kunnat påvisa hur hållbarhetsrapportering kan leda till en ökad förändring inom organisationer och öka medvetenheten kring hållbarhetsfrågor (Adams & McNicholas, 2007; Borglund et al., 2010). I flera av de undersökta företagen kan det därmed urskiljas hur hållbarhetsrapporteringen har lett till en förändring genom att olika delar av verksamheten involveras, där flera har målet att hållbarheten inte längre ska vara en isolerad del av verksamheten.

Kunskapsutveckling

Av intervjuerna framgår det att företagen har sin egen lärandeprocess mot integrerad rapportering. För vissa företagsrepresentanter framkommer det mer tydligt att en del av deras arbetsuppgift är att hålla sig uppdaterade. Mir (29 april, 2015) berättar att det är inkluderat i hennes arbetsbeskrivning att hålla sig uppdaterad och Larsson (28 april, 2015) betonar vikten av att hänga med i debatten. Både Mir (29 april, 2015) på Systembolaget och Sandström (29 april, 2015) på Green Cargo berättar att de går på de nätverksmöten som ägarna samordnar för de som arbetar med hållbarhetsfrågor. Den institutionella teorin menar att genom att ägaren anordnar dessa nätverksträffar i syfte att utbilda personalen kan detta få som effekt att företagen alltmer börjar likna varandra (DiMaggio & Powell, 1983). Genom vad de kallar *normativ isomorfism* får dessa personer ett gemensamt synsätt på vilket sätt arbetet ska utföras som de sedan implementerar i det egna företaget. Det kan finnas många olika anledningar till varför företagen har liknande tolkning av integrerad rapportering och hur det ska implementeras, där nätverken kan ses som en av förklaringarna till att företagens tolkningar är ganska snarlika. Även Widebäck West (29 april, 2015) på SEB håller sig uppdaterad genom olika nätverk och delta på seminarier och säger att ”arbetet med att integrera hållbarhet är en process som handlar om att höja medvetenheten och att öka kunskapen om frågorna hos de anställda. Att öka medvetenhet och kunskap är en av den centrala hållbarhetsgruppens främsta uppgifter.” Vilket stöds av Adams och McNicholas (2007) som kom fram till i sin studie att just brist på kunskap hos de chefer som var involverade i processen var det främsta hindret i utvecklingen av hållbarhetsrapporteringen. En drivande faktor i organisationerna tycks vara just det personliga engagemanget och kunskapen hos de anställda. Något som framkommer i intervjuerna med Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) och Green Cargo (Sandström, 29 april, 2015) är att det finns en övertygelse om att eldsjälarna som driver på hållbarhetsarbetet kan vara av betydelse för hur mycket företag väljer att involvera sig. Det som Adams och McNicholas (2007) menade stod i vägen för att företaget skulle utveckla sin hållbarhetsrapportering ytterligare var en brist på tid och resurser. För Sandström (29 april, 2015) på Green Cargo stämmer detta väldigt väl. Han säger att ”när det kommer till kritan är en god lönsamhet en förutsättning för att kunna ägna mer tid och pengar åt hållbarhet”. Det kan således vara många faktorer som påverkar företagens kunskapsutveckling där ramverken också kan vara en del. Borglund et al. (2010) konstaterar att GRI har ökat medvetenheten och lett till ökad kunskapsutveckling

inom de statliga bolagen. Detta kan förklara varför flera av de intervjuade företagen ansåg att övergången till G4 har setts som ett naturligt steg. Vidare menar Eccles och Armbruster (2011) att företag som har hållbarhetsredovisat länge har lättare för att ta till sig nya ramverk i och med att de redan har ett etablerat sätt att involvera hållbarhetsfrågor i sin redovisning.

Ett annat sätt för företag att förvärva ny kunskap är genom att nyanställa personal. Larsson (28 april, 2015) säger till exempel att Swedfund har bytt ut större delar av styrelsen vilket Larsson menar kan vara en förklaring till att de på kort tid har drivit igenom sin integrerade redovisning. Även Vattenfalls styrelse kommer att förstärkas med ytterligare hållbarhetskompetens för att hållbarheten ska genomsyra allt som företaget gör (Ekhagen, 28 april, 2015). Som både Swedfund och Vattenfall nämner tar man in ny personal med hållbarhetskompetens för att sprida kunskap inom företaget. DiMaggio och Powell (1983) menar att modeller av hur andra framgångsrika organisationer arbetar kan indirekt spridas genom personalomsättning där den anställda tar med sig sitt sätt att arbeta och applicerar det på den nya organisationen. Genom denna process kan företag *imitera* andra och företagen blir till följd av det mer homogena. Det tydligaste exemplet är Larsson (28 april, 2015) som har 17 års lång erfarenhet av att ha arbetat med hållbarhetsfrågor i revisionsbyråbranschen innan han kom till Swedfund och säger själv att han varit en bidragande faktor till Swedfunds integrerade redovisning. Vad som ytterligare kan ha påverkat utvecklingen i Swedfund är Larssons roll som ambassadör för IIRC och <IR> ramverket som företaget också följer.

Av intervjuerna med företagen framkommer det även att de vänder sig till rådgivare löpande under året för att få hjälp med sin rapportering. Av de fem företagen använder SEB (Widebäck West, 29 april, 2015), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015), Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) och Swedfund (Larsson, 28 april, 2015) sig av sina revisorer under året för att få hjälp med rapporteringen. Att rådgivare tas in i rapporteringsprocesser kan enligt DiMaggio & Powell (1983) leda till att organisationer efterliknar varandra då konsulten sprider sin kunskap vidare till andra organisationer.

5.3 Externa faktorer för integrerad rapportering

Företag lever i symbios med sin omgivning och påverkas av yttre krav och utvecklingen i samhället. Med de externa faktorerna åsyftas de krav som ställs på företaget från politiskt håll i form av lagkrav och regleringar, krav från intressenter eller samhället generellt. När företag inhämtar kunskap utifrån genom att få inspiration eller imitera ett annat företags rapport räknas det som en extern faktor.

5.3.1 Typ av verksamhet inverkar på rapporteringen

De företag som ingår i studien befinner sig i branscher som kan anses ha en stor påverkan på sin omgivning. Där Green Cargo är verksamma inom transportsektorn, SEB och Swedfund inom bank & finans, Systembolaget inom butikshandel med alkoholhaltiga drycker och Vattenfall inom energisektorn (Retriever Business, 2015). Tidigare studier har påvisat att företag som befinner sig i industrier med stor social och miljömässig påverkan kan vara mer benägna att hållbarhetsrapportera i större utsträckning för att möta intressenternas påtryckningar (Hahn & Kühnen, 2013). Företag i energisektorn har till exempel haft en stor miljömässig påverkan, och Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) framhåller att de har högre krav på sig än sina konkurrenter och att intressenterna förväntar sig att Vattenfall bör vara ett steg före i omställningen mot till exempel G4 och integrerad rapportering. Riskkapitalbolaget Swedfund befinner sig i en bransch som har ett större socialt ansvar i och med deras uppdrag att investera i fattiga länder i syfte att skapa hållbara företag för att förbättra levnadsvillkoren för utsatta människor (Swedfund, 2014). Larsson (28 april, 2015) på Swedfund tar det ett steg längre och menar att ägaren har drivit företaget mot integrerat tänkande och integrerad redovisning. Att företagen befinner sig i branscher som har en stor påverkan på sin omgivning skulle kunna ses som en av anledningarna till att de ligger i framkant med sitt hållbarhetsarbete.

Av de intervjuade företagen är Swedfund och Green Cargo business-to-business företag, där det kan noteras att tidigare studier kommit fram till att business-to-business företag inte hållbarhetsredovisar i samma utsträckning som företag som vänder sig till privatkunder (Hahn & Kühnen, 2013). Samtliga företag hållbarhetsrapporterar, men huruvida det här kan användas för att förklara de skillnader som finns mellan företagen vad det gäller den integrerade rapporteringen är svårt att säga. Den ger ingen

tillfredsställande förklaring till varför Swedfund som ligger i framkant vad det gäller det nya <IR> ramverket väljer att göra detta. Sandström (29 april, 2015) på Green Cargo däremot säger att det är relativt få som intresserar sig för deras rapport, vilket han menar är på grund av att företaget inte är lika publikt. På så sätt skulle detta kunna ses som en anledning till varför Green Cargo inte är lika benägna att ta steget och hållbarhetsredovisa enligt den nyare versionen av GRI:s riktlinjer G4.

5.3.2 Integrerad rapportering: ett sätt att bemöta samhällets förväntningar

Flera företag påpekar hur viktigt det är att följa med i utvecklingen, vilket skulle kunna ses som ett försök till att uppfattas som legitima. Utvecklingen som den ser ut idag är att det kommer flera initiativ som förespråkar integrerad rapportering (KPMG, 2013). Dessutom poängteras i EU:s nya redovisningsdirektiv 2014/95/EU vikten av att integrera hållbarhet i sin redovisningscykel när det är möjligt. Utöver det här anser sig fler och fler företag ha en integrerad rapport (GRI, 2015c). I dagens samhälle är hållbarhet en viktig fråga och om företagen vill fortsätta uppfattas som legitima krävs det att de hänger med i utvecklingen. Om företag inte förändras i samma takt som förväntningarna från omvärlden kan det enligt Sethi (1978) uppstå ett legitimitetsgap vilket gör att man kan förlora sitt tillstånd att bedriva sin verksamhet. Larsson (28 april, 2015) betonar att Swedfund är medvetna om att man endast kan få till en värdetillväxt om man förändras i takt med omvärlden när det gäller hållbar utveckling. Även Vattenfall menar att det viktigt att följa med i utvecklingen och ställa om sitt företag för att lyckas i framtiden (Ekhagen, 28 april, 2015).

Företagen arbetar på flera sätt med att upprätthålla sin legitimitet. I Swedfund förs en dialog med ägaren för att möta de förväntningar som finns på företaget (Larsson, 28 april, 2015). Larsson (28 april, 2015) menar att deras fortsatta tillstånd att bedriva sin verksamhet är beroende av staten, andra biståndsaktörer och media. Swedfund måste därför hela tiden tänka på hur de uppfattas och bevisa att de utför sitt uppdrag väl (Larsson, 28 april, 2015). Vattenfall menar också att det är viktigt att involvera sina intressenter för att få fortsätta existera och nå framgång (Vattenfall, 2014). Det här kan kopplas till Shocker & Sethi (1973) som menar att företagens ställning inte är permanent och att de hela tiden måste sträva efter en önskvärd verksamhet och godkännande från samhället. Ett sätt att få ett godkännande är att följa olika ramverk, vilket enligt SEB ses som en god idé (Widebäck West, 29 april, 2015). Företagen kan

påverka uppfattningen genom kommunikation (Dowling & Pfeffer, 1975) och många företag kan därmed tänkas anpassa sina rapporter och ta sig an ramverk för att visa att man hänger med i utvecklingen. Som tidigare nämnt anser alla företag att hållbarhet ska vara inkluderat i rapporten för att vara en integrerad rapport (Ekhagen, 28 april, 2015; Larsson, 28 april, 2015; Mir, 29 april, 2015; Sandström, 29 april, 2015; Widebäck West, 29 april, 2015). Det kan vara ett tecken på att de anpassar sig efter utvecklingen mot integrerad rapportering och därmed gör det av legitimitetsskäl på grund av att de vill undvika ett legitimitetsgap. Green Cargo har sin information samlad i en rapport för att Sandström (29 april, 2015) anser att det annars skulle anses vara omodernt. Att det anses omodernt kan kopplas till att utvecklingen går mot en samredovisning av information och att Green Cargo därför försöker möta dessa förväntningar i sin rapport för att uppfattas som legitima.

5.3.3 Yttre påtryckningar påverkar den integrerade rapporteringen

Starka externa drivkrafter så som lagkrav eller påtryckningar från en dominerande part kan påverka hur företagen rapporterar (DiMaggio & Powell, 1983). Eftersom svenska företag till viss del omfattas av samma lagkrav när det gäller rapportering kan det tänkas att de blir lika varandra i sättet de rapporterar på. Green Cargo upprättar främst sin rapport efter de krav som finns och tar sig bara an något nytt när de måste (Sandström, 29 april, 2015). De kommer inte implementera <IR> innan eventuellt lagkrav, och har väntat med G4 tills G3 fasas ut (Sandström, 29 april, 2015). Att presentera sin rapport som de gör idag, en integrerad rapport med hållbarhetsinformation i slutet av sin årsredovisning, är frivilligt vilket tyder på att det inte är den främsta drivkraften gällande rapporten. Lagkraven tycks snarare påverka när de ska välja om de ska ta sig an ett nytt ramverk, vilket i sin tur påverkar rapporteringen. Både Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och SEB (Widebäck West, 29 april, 2015) tror att det kan bli lagkrav på integrerad rapportering. Till skillnad från Green Cargo tar de andra företagen till sig nya ramverk och rapporteringssätt tidigare, där en drivkraft skulle kunna vara att underlätta övergången vid eventuellt lagkrav. SEB menar att det kan vara bra att komma igång i tid (Widebäck West, 29 april, 2015).

De statligt ägda bolagen uttrycker att de känner särskilt stora påtryckningar från ägaren att agera hållbart. Det yttrar sig i Green Cargos rapport (2014) där de beskriver att staten förväntar sig att de, som statligt ägt bolag, ska agera som föredöme. Mir (29 april, 2015)

berättar att ägaren är en stor pådrivare när det gäller hållbarhetsarbetet och att ägarkraven hela tiden blir hårdare. Även Larsson (28 april, 2015) berättar att ägaren vill ha ett Swedfund som är hållbart och har därmed drivit dem mot integrerad rapportering. Ekhagen (28 april, 2015) menar också att intressenterna, där han säger att staten är viktig, anser att Vattenfall bör ligga före i omställningen när det gäller att ta till sig nya ramverk och börja med integrerad rapportering. Green Cargos hållbarhetsarbete grundar sig enligt deras årsredovisning mest i vad staten önskar och kräver (Green Cargo, 2014). Det finns alltså i de här företagen drag av den tvingande grenen i institutionell teori, det vill säga att deras rapportering till viss del påverkas av krav från en dominerande part (DiMaggio & Powell, 1983). Staten tycks influera företagens arbete och därmed rapportering som ägare i de flesta undersökta företagen, men också som lagstiftande organ. Det här både direkt genom lagar men också indirekt genom debatt om framtida lagkrav. Bolagen styrs mycket av krav från ägaren, men trots detta finns det skillnader i hur de ser på integrerad rapportering. Detta kan tyda på att ägarkraven därför inte är den enda drivkraften.

5.3.4 Intressenternas påverkan på rapportering

Tidigare nämnda ramverk präglar rapporten genom att påverka vilken målgrupp man vänder sig till. Clarkson (1995) menar att företagets primära intressenter är de som bidrar till företagets fortlevnad. Med utgångspunkt från de statliga bolagens betoning av ägarens inflytande (Ekhagen, 28 april, 2015; Larsson, 28 april, 2015; Mir, 29 april, 2015; Sandström, 29 april, 2015) kan det tänkas att staten är den primära intressenten. Staten är därmed av stor betydelse för företagen eftersom den ses som en förutsättning för att kunna fortleva. Det samma gäller för SEB som ser sina investerare som sina primära intressenter, vilka också är målgruppen för företagets huvudsakliga rapport, Årsredovisningen (Widebäck West, 29 april, 2015). Utifrån de ramverk som tidigare diskuterats kan man se att tänkt målgrupp för den rapport företagen ger ut influeras av de ramverk man inspireras av. Swedfund har i och med att de redovisar i linje med <IR> främst ett investerarperspektiv i sin rapport (Larsson, 28 april, 2015). SEB vänder sig också till sina investerare med sin årsredovisning och sin framtida integrerade rapport (Widebäck West, 29 april, 2015), vilket ger rapporten ett snävare fokus och är därmed mer likt <IR>:s definition av den tänkta målgruppen (IIRC, 2013). SEB har däremot flera rapporter för att tillgodose sina intressenters informationsbehov (Widebäck West, 29 april, 2015), vilket tyder på att de på så vis har ett bredare perspektiv för att nå flera

av sina intressenter. Vattenfall (Ekhagen, 28 april, 2015) och Systembolaget (Systembolaget 2013a) framhäver att de vill rikta sig till samtliga intressenter med sina rapporter men att ägaren är den viktigaste intressenten. Det bredare perspektivet kan hänföras till GRI vilket har ett holistiskt synsätt gällande företags intressenter (GRI, 2015b). Green Cargo däremot vänder sig främst till staten med sin rapport (Green Cargo 2014). Alla företag tycks prioritera de som har mest inflytande. Det här tyder på att företagen agerar mer strategiskt än etiskt (Mitchell et al., 1997). Den strategiska grenen talar om hur företag kommer prioritera bland sina intressenter (Gray et al., 1996). Gray et al. (1996) menar att det är omöjligt att ta hänsyn till alla intressenters önskemål och att företag måste prioritera. De som prioriteras är intressenterna med mest makt (Mitchell et al., 1997), vilket i de här företagen tycks vara ägare och investerare. Att prioritera sina intressenter säger emot den etiska grenen inom intressentteorin som menar att alla intressenter ska vara lika mycket värda (Hasnas, 1998).

Företagets viktigaste intressenter är ofta de som driver vad som ska ingå i rapporten (Gray et al., 1996) och företagen utformar därmed rapporterna för att de ska passa den utvalda målgruppen. Vattenfall grundar sin rapport på intressentdialogen för att ge ut den information intressenterna önskar för att i sin tur kunna möta förväntningarna på företaget (Ekhagen, 28 april, 2015). Intressentdialogen hjälper företaget att fokusera på det som är väsentligt för sina intressenter och i förlängningen även företaget (Ekhagen, 28 april, 2015). GRI G4 ställer krav på intressentdialogen (GRI, 2013a) en liknande dialog förs av SEB (SEB, 2014), Systembolaget (Mir, 29 april, 2015) och Swedfund (Larsson, 28 april, 2015). Den här dialogen utförs inte av Green Cargo, men Sandström (29 april, 2015) menar att i och med att man arbetar business-to-business så har man inom verksamheten naturligt en nära dialog med sina storkunder i den dagliga verksamheten. Att hantera relationerna med sina intressenter kan vara ett sätt att med sina rapporter uppnå legitimitet (Gray et al., 1996).

Företagen försöker på flera sätt anpassa sina rapporter efter intressenternas behov. Ett sätt att anpassa sig efter intressenterna kan enligt SEB vara att använda ramverk för att informationen ska kunna jämföras med andra företags rapporter (Widebäck West, 29 april, 2015). Det här stöds av de Villiers et al. (2014) som menar att man med hjälp av standarder kan öka jämförbarheten mellan företag. Green Cargo vill också underlätta för läsaren genom att använda en standardmall i sin rapport så att det ska vara möjligt att

jämföra mellan åren och lättare att hitta det man söker (Sandström, 29 april, 2015). Att börja inkludera hållbarhetsinformation i sin rapport är också ett sätt att rapportera det som intressenterna önskar. Enligt Widebäck West (29 april, 2015) bryr sig investerare mer och mer om hållbarhetsdata och därför blir det viktigt för SEB att ta med informationen i sin rapport. Larsson (28 april, 2015) menar att det är viktigt för att ge investerarna en rättvisande bild. Med hänsyn tagen till intressenternas önskemål publicerar Systembolaget numera enbart sin rapport på webben, vilket enligt Mir (29 april, 2015) bidrar till ökad transparens. Även Larsson (28 april, 2015) betonar vikten av transparens för att vara ärlig i relationen med sina intressenter. För att tillhandahålla en mer trovärdig rapport till sina intressenter, för att de ska ha en bra beslutsgrund, har Swedfund en full revision på hela deras rapport (Larsson, 28 april, 2015), vilket de andra undersökta företagen inte har (Green Cargo, 2014; SEB, 2014a; Systembolaget, 2014; Vattenfall, 2014). Företagen anpassar sig därmed efter deras intressenter vilket enligt Friedman och Miles (2002) kan förklaras av att de vill möta deras förväntningar för att uppfattas legitima, där ett sätt att åstadkomma detta är att föra dialoger med intressenterna.

5.3.5 Företagens sökande efter *best practice*

Hur företag utformar sin rapport påverkas av de normer och värderingar i samhället som organisationer önskar leva upp till för att uppnå legitimitet (Dowling & Pfeffer, 1975). För att uppnå legitimiteten kan företag ta efter andra på grund av osäkerhet gällande rapportering (DiMaggio & Powell, 1983). Widebäck West (29 april, 2015) menar att det i dagsläget inte finns någon *best practice* utan att i strävan mot en integrerad rapport krävs det att företagen låter sig inspireras av andra. SEB låter sig till exempel inspireras av australiensiska banker då SEB anser att de kommit långt i utvecklingen med att integrera hållbarhet i sina rapporter (Widebäck West, 29 april, 2015). Vattenfall tittar på dem som de anser vara *best practice* inom området (Ekhagen, 28 april, 2015). Green Cargo tittar också på andra företags rapporter för att finna inspiration (Sandström, 29 april, 2015). När Systembolaget började intressera sig för <IR> hade de en del kontakt med Swedfund för att få hjälp med inspiration till deras rapport (Mir, 29 april, 2015). Enligt DiMaggio och Powell (1983) kan den framgångsrika organisationen få rollen som modell, vilket i detta fall kan tänkas vara Swedfund då Systembolaget låtit sig inspireras av dem. Larsson (28 april, 2015) uttrycker även att det är en funktion som Swedfund eftersträvar att uppfylla.

6 Avslutning

Kapitlet besvarar studiens frågeställning och knyter an till dess syfte men även problemdiskussion. Som svar på hur företag tolkar integrerad rapportering ges svaret att det ännu inte finns en utbredd vokabulär men att innebörden av det företagen förklarar inte tycks skilja sig markant åt. Vidare tycks arbetssättet, som både påverkas av interna och externa faktorer, utgöra en stor del av företagens tolkning av begreppet. Slutsatsen blir därför att vid framtida undersökning av hur företag arbetar integrerat inte skilja på dessa faktorer, vilket presenteras i en modell som vi tagit fram. Avslutningsvis i avsnittet ges förslag på fortsatt forskning.

6.1 Slutsats och diskussion

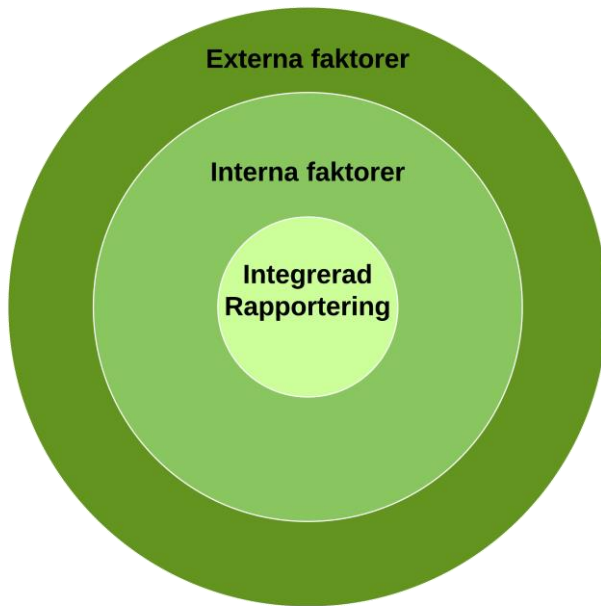
Syftet med uppsatsen var att undersöka och skapa en djupare förståelse för fenomenet integrerad rapportering och hur det avspeglar sig i praktiken hos svenska företag. Den har genomförts som en explorativ studie med induktivt perspektiv. För att uppnå syftet har vi valt att se till företagens tolkning av fenomenet, men också vilka interna och externa faktorer som driver företagen mot den här typen av rapportering. Utifrån vår studie har vi funnit att det ännu inte finns en gemensam vokabulär för hur företagen uttrycker integrerad rapportering, det vill säga att vokabulären inte har blivit institutionaliserad ännu. Företagen i studien använder sig av olika kombinationer av ramverk vilket tyder på att man kan följa olika ramverk för att ha en integrerad rapport i företagens mening. Det går att säga att de intervjuade företagen tolkar innebörden av integrerad rapportering på liknande sätt även om de beskriver fenomenet med olika termer. Integrerad rapportering handlar för dem övergripande om att förmedla hållbarhet med hjälp av sin rapport och återspegla företaget utifrån ett helhetsperspektiv. Flera av företagen påpekar också vikten av att ha ett integrerat arbetssätt för att kunna rapportera integrerat.

I vår analys kom vi fram till att de normativa ramverken GRI och <IR> utgör en del av hur företagen går till väga när de arbetar och rapporterar integrerat, men också influerar hur företagen väljer att tolka fenomenet. Tidigare studier har inte undersökt företagens syn på integrerad rapportering (Fortanier et al., 2011; Jensen & Berg, 2012; Kolk, 2008). Att de fem företagen betraktar integrerad rapportering främst som ett arbetssätt

och inte endast en rapport, kan bidra till förståelsen gällande integrerad rapportering. Stort fokus i studien har därför lagts på hur företagen arbetar och varför de gör som de gör. De interna faktorer som utgör ett integrerat arbetssätt är bland annat implementering av ramverk, involvering av ledningen och implementering av hållbarhet i strategin hos de undersökta företagen. En intern drivkraft för det här integrerade arbetssättet som mynnar ut i en integrerad rapport tycks vara att skapa effektivitet i företaget. Av studien framkom även att arbetssättet som sker internt i sin tur påverkas av externa faktorer, till exempel att företagen finner inspiration i hur andra företag rapporterar och genom deltagande vid seminarier. I och med det tidiga skede integrerad rapportering befinner sig i finns det ingen *best practice* ännu och att företag väljer att titta på andra företag tyder på att vägen mot att hitta *best practice* inte enbart består i att se till ramverk, utan också att också att inspireras av andra företag. Det framkommer att företagen är måna om att uppfattas legitima i och med att de betonar vikten av att hänga med i utvecklingen i samhället. Att företagen kommit en bit på vägen med sin integrerade rapportering kan tyda på att de här svenska företagen är med och präglar vad som i Sverige kan komma att bli *best practice* när allt fler börjar intressera sig för rapporteringssättet. Företagens arbete och rapportering påverkas också av påtryckningar från deras ägare och flera tycker sig se en utveckling mot strängare lagkrav vad gäller hållbarhetsrapportering. Av det här kan utläsas att svenska staten spelar en stor roll i utvecklingen mot hållbarhetsredovisning och i förläningen mot en mer integrerad rapportering.

I vårt analysverktyg valde vi att redogöra för de interna och externa faktorerna separat. Genom att beskriva den förändring som sker både internt i företagen och externt i deras omgivning har vi bidragit till en ökad förståelse gällande hur svenska företag ser på integrerad rapportering. I vårt analysverktyg är de interna och externa faktorerna isolerade från varandra och har inte varit tillräckliga för att skapa en helhetsbild över vad som driver företagen mot denna typ av rapportering. Vi har därför valt att utveckla en analysmodell som tar ett helhetsgrepp om integrerad rapportering. Den här modellen tydliggörs i figur 3. Vi anser att integrerad rapportering kan ses som en del av ett större system där både interna och externa faktorer driver företag mot integrering, och i framtida studier bör de därför inte analyseras separat. I och med att utvecklingen av integrerad rapportering är ett nytt fenomen så kan nedan presenterad modell ses som en

hjälp för de som intresserar sig för integrerad rapportering. Modellen ämnar belysa att integrerad rapportering beror på en samverkan av både interna och externa faktorer.

Figur 3. Analysmodell, Integrerad rapportering som en del av ett större system

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Vår studie begränsas av att det är en liten explorativ studie av fem svenska företag och med vår analysmodell kan det här appliceras på en större studie för att kunna dra mer generella slutsatser. Ett förslag till framtida forskning är att göra en mer omfattande studie på flertalet företag som kommit långt med integrerad rapportering i syfte att se hur icke-finansiella aspekter integreras i verksamheterna och hur de rapporterar integrerat. Ett annat förslag är att undersöka hur revisionsbyråerna ser på integrerad rapportering eftersom det uppmärksammats att de påverkar hur företag arbetar och rapporterar. Därmed kan det vara intressant att undersöka hur revisorerna påverkar företag och i vilken utsträckning de kommer påverka vad som blir *best practice*. Kunskapen hos revisorerna tycks i dagsläget vara varierande och en annan möjlig infallsvinkel kan vara att undersöka hur de har tänkt klara utmaningarna som branschen står inför i och med att allt fler företag rapporterar integrerat.

7 Källförteckning

- Adams, C. A. (2014). The International Integrated Reporting Council: A call to action. *Critical Perspectives on Accounting*. doi: 10.1016/j.cpa.2014.07.001
- Adams, C. A., & McNicholas, P. (2007). Making a difference: Sustainability reporting, accountability and organisational change. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 20(3), 382-402.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser (2:a uppl.)*. Lund: Studentlitteratur.
- Borglund, T., De Geer, H., Sweet, S., Frostenson, M., Lerpold, L., Nordbrand, S., . . . Windell, K. (2012). *CSR - corporate social responsibility : en guide till företagets ansvar*. Stockholm: Sanoma utbildning.
- Borglund, T., Frostenson, M., & Windell, K. (2010). Effekterna av hållbarhetsredovisning: En studie av konsekvenserna av de nya riktlinjerna om hållbarhetsinformation i statligt ägda företag. Hämtad 10 april, 2015, från <http://www.regeringen.se/sb/d/12566/a/152350>
- Bryman, A., & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder (2:a uppl.)*. Stockholm: Liber.
- Burritt, R. L., & Schaltegger, S. (2010). Sustainability accounting and reporting: fad or trend? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23(7), 829-846.
- Busco, C., Frigo, M. L., Quattrone, P., & Riccaboni, A. (2014). Leading Practices in Integrated Reporting. *Strategic Finance*, 96(9), 23-32.
- Carroll, A. B., & Shabana, K. M. (2010). The Business Case for Corporate Social Responsibility: A Review of Concepts, Research and Practice. *International Journal of Management Reviews*, 12(1), 85-105.
- Clarkson, M. E. (1995). A Stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Academy of Management Review*, 20(1), 92-117.
- de Villiers, C., Rinaldi, L., & Unerman, J. (2014). Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1042-1067.
- Deegan, C. (2002). Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures - a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282-311.

- Deegan, C., & Rankin, M. (1996). Do Australian companies report environmental news objectively?: An analysis of environmental disclosures by firms prosecuted successfully by the Environmental Protection Authority. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 9(2), 50.
- Deegan, C., & Unerman, J. (2011). *Financial accounting theory* (2 uppl.). Maidenhead: Mc Graw-Hill Education.
- Dillard, J. F., Rigsby, J. T., & Goodman, C. (2004). The making and remaking of organization context: Duality and the institutionalization process. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 17(4), 506-542.
- DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147-160.
- Dowling, J., & Pfeffer, J. (1975). Organizational legitimacy: Social values and organizational behavior. *Pacific Sociological Review*, 18(1), 122-136.
- Eccles, R. G., & Armbrester, K. (2011). Integrated Reporting in the Cloud. *IESE Insight*, (8), 13-20.
- Ekhagen, M. (28 april, 2015) *Personlig intervju med Vattenfalls Senior Sustainability Specialist*. Vattenfall, Evenemangsgatan 13, Solna.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/95/EU av den 22 oktober 2014 om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller vissa stora företags och koncerners tillhandahållande av icke-finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy. *EUT L 330, 15.11.2014, s. 1–9*.
- Flower, J. (2014). The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*. doi: 10.1016/j.cpa.2014.07.002
- Fortanier, F., Kolk, A., & Pinkse, J. (2011). Harmonization in CSR Reporting. *Management International Review*, 51(5), 665-696.
- Friedman, A. L., & Miles, S. (2002). Developing stakeholder theory. *Journal of Management Studies*, 39(1), 1-21.
- Gray, R., Adams, C. A., & Owen, D. (2014). *Accountability, social responsibility, and sustainability : accounting for society and the environment*: Pearson Education Ltd.

- Gray, R., Owen, D., & Adams, C. (1996). *Accounting & accountability*: London : Prentice Hall, 1996.
- Green Cargo. (2002). Års-och hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från <http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/ars--och-hallbarhetsredovisning-2002.pdf>
- Green Cargo. (2003). Års-och hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från <http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/ars--och-hallbarhetsredovisning-2003.pdf>
- Green Cargo. (2007). Års- och hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från <http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/ars--och-hallbarhetsredovisning-2007.pdf>
- Green Cargo. (2008). Års- och hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från <http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/ars--och-hallbarhetsredovisning-2008.pdf>
- Green Cargo. (2009). Års och hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från http://ar2009sv.greencargo.com/Menu/Ovrigt/Nedladdningar/GC_Arsredovisning2009_sv.pdf
- Green Cargo. (2013). Årsredovisning med hållbarhetsredovisning. Hämtad 7 maj, 2015, från <http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/ars--och-hallbarhetsredovisning-2013.pdf>
- Green Cargo. (2014). Årsredovisning med hållbarhetsredovisning. Hämtad 21 april, 2015, från http://www.greencargo.com/globalassets/documents/hallbar-utveckling/resultat-och-rapporter/gc_2014_sv_30-mars_final.pdf
- GRI. (2006). *G3 Riktlinjer för hållbarhetsredovisning*. Amsterdam: Global Reporting Initiative (GRI).
- GRI. (2013a). *G4 Sustainability Reporting Guidelines*. Amsterdam: Global Reporting Initiative (GRI).
- GRI. (2013b). The sustainability content of integrated reports - a survey of pioneers. Hämtad 13 april, 2015, från <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-IR.pdf>
- GRI. (2015a). About Sustainability Reporting. Hämtad 11 maj, 2015, från <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx>

- GRI. (2015b). Integrated Reporting. Hämtad 14 april, 2015, från <https://www.globalreporting.org/information/current-priorities/integrated-reporting/Pages/default.aspx>
- GRI. (2015c). Sustainability Disclosure Database. Hämtad 11 maj, 2015, från <http://database.globalreporting.org/search>
- GRI. (2015d). What is GRI? Hämtad 17 april, 2015, från <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>
- Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production*, 59, 5-21.
- Hasnas, J. (1998). The normative theories of business ethics: A guide for the perplexed. *Business Ethics Quarterly*, 8(1), 19-42.
- IIRC. (2013). *The International <IR> Framework*. International Integrated Reporting Council (IIRC).
- IIRC. (2014). <IR> Yearbook 2014. Hämtad 5 maj, 2015, från http://integratedreporting.org/yearbook2014/timeline-assets/timeline.html#vars!date=2013-11-16_09:38:41!
- IRC. (2014). *Preparing an integrated report: A starter's guide*. Integrated Reporting Committee (IRC) of South Africa.
- Jensen, J. C., & Berg, N. (2012). Determinants of Traditional Sustainability Reporting Versus Integrated Reporting. An Institutional Approach. *Business Strategy and the Environment*, 21(5), 299-316.
- Kolk, A. (2008). Sustainability, accountability and corporate governance: exploring multinationals' reporting practices. *Business Strategy & the Environment*, 17(1), 1-15.
- KPMG. (2013). The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. Hämtad 7 april, 2015, från <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2013.pdf>
- KPMG. (2014). IR and GRI G4 Reporting. Hämtad 5 maj, 2015, från <http://www.kpmg.com/ZA/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Risk-Compliance/Documents/IR%20and%20GRI%20G4%20Reporting.pdf>

- KPMG, UNEP, GRI, & Centre for Corporate Governance in Africa. (2013). Carrots and Sticks: Sustainability reporting policies worldwide – today's best practice, tomorrow's trends. Hämtad 9 april, 2015, från <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/carrots-and-sticks.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, L.-O. (28 april, 2015) *Personlig intervju med Swedfunds Senior Manager ESG Affairs och Ambassadör för IIRC*. Swedfund, Drottninggatan 92-94, Stockholm.
- Lennartsson, R. (2014a). En redovisning för det 21:a århundradet. *FAR Balans, nr 1*.
- Lennartsson, R. (2014b). Pilotföretaget Volvo: "Processen är viktigare än rapporten". *FAR Balans, nr 5*, 16-19.
- Matten, D., & Moon, J. (2008). "Implicit" and "Explicit" CSR: A conceptual framework for a comparative understanding of corporate social responsibility. *Academy of Management Review, 33*(2), 404-424.
- Meyer, J. W., & Rowan, B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology, 83*(2), 340-363.
- Milne, M., & Gray, R. (2013). W(h)ither Ecology? The Triple Bottom Line, the Global Reporting Initiative, and Corporate Sustainability Reporting. *Journal of Business Ethics, 118*(1), 13-29.
- Mir, M. (29 april, 2015) *Personlig intervju med Systembolagets Hållbarhetschef*. Systembolaget, Kungsträdgårdsgatan 14, Stockholm.
- Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review, 22*(4), 853-886.
- Nuopponen, A. (2010). Methods of Concept Analysis: A Comparative Study, Part 1 of 3. *LSP Journal: Language for Special Purposes, Professional Communication, Knowledge Management, and Cognition, 1*(1), 4-12.
- Näringsdepartementet. (2007). Riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande. Hämtad 10 april, 2015, från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/41/19/ea93479e.pdf>
- Nätverket för Hållbart Näringsliv. (2015). Integrerad rapportering och integrerat arbetssätt – hur går det till? Hämtad 8 april, 2015, från <http://nmc.a.se/kalendarium/aktuella-moten-och-seminarier/2015/integrerad-rapportering-del-2.html>

- O'Donovan, G. (2002). Environmental disclosures in the annual report: Extending the applicability and predictive power of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 344-371.
- Onkila, T., Joensuu, K., & Koskela, M. (2014). Implications of Managerial Framing of Stakeholders in Environmental Reports. *Social and Environmental Accountability Journal*, 34(3), 134-156. doi: 10.1080/0969160X.2013.870488
- Owen, G. (2013). Integrated Reporting: A Review of Developments and their Implications for the Accounting Curriculum. *Accounting Education*, 22(4), 340-356.
- Regeringen och Regeringskansliet. (2015). Mål för bolag med statligt ägande. Hämtad 4 maj, 2015, från <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/bolag-med-statligt-agande/mal-for-bolag-med-statligt-agande/>
- Business Retriever. (2015). Tillgänglig från Lunds Universitets bibliotek, Business Retriever Hämtad 12 maj <http://web.retriever-info.com/services/businessinfo.html>
- Sandström, J. (29 april, 2015) *Personlig intervju med Green Cargos Miljöchef*. Green Cargo, Svetsarvägen 10, Solna.
- Scapens, R. W. (2007). *Using case studies in accounting research: The role of theory*. Method Workshop. Lunds Universitet.
- SEB. (2014a). Hållbarhetsrapport. Hämtad 17 april, 2015, från http://sebgroup.com/siteassets/om_seb/hallbarhet/arlig_rapportering/2014/hallbarhetsrapport_2014.pdf
- SEB. (2014b). Årsredovisning 2014. Hämtad 17 april, 2015, från <http://sebgroup.com/sv/investor-relations/rapporter-och-presentationer/arsredovisningar>
- SEB. (2014c). Årsöversikt 2014. Hämtad 17 april, 2015, från http://sebgroup.com/siteassets/investor_relations_sv/arsoversikter/arsoversikt_2014.pdf
- Sethi, S. P. (1978). Advocacy advertising - The american experience. *California Management Review*, 21(1), 55-67.
- Shocker, A. D., & Sethi, S. P. (1973). An approach to incorporating societal preferences in developing corporate action strategies. *California Management Review*, 15(4), 97-105.

- Sonnerfeldt, A. (2014). *A study of the emergence of the International Integrated Reporting Council - Tensions and fragility of legitimizing authority to develop a new corporate reporting conceptual framework*. Conference Paper (CPA2014-107). Lunds Universitet.
- Stoney, C., & Winstanley, D. (2001). Stakeholding: Confusion or utopia? Mapping the conceptual terrain. *Journal of Management Studies*, 38(5), 603-626.
- Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571-610.
- Swedfund. (2011). Hållbarhets- och årsredovisning 2011. Hämtad 5 maj, 2015, från http://www.swedfund.se/media/1391/swedfund_hallbarhets_arsredovisning_2011_tryck.pdf
- Swedfund. (2013). Integrerad Redovisning 2013. Hämtad 5 maj, 2015, från http://www.swedfund.se/media/1545/swedfund_integrerad_redovisning_2013.pdf
- Swedfund. (2014). Integrerad Redovisning 2014. Hämtad 5 maj, 2015, från <http://www.swedfund.se/media/1592/swedfund-integrerad-redovisning-hallbartforetagande-2014.pdf>
- Swedfund. (2015). Om Swedfund. Hämtad 12 maj, 2015, från <http://www.swedfund.se/sv/om-swedfund/>
- Systembolaget. (2013a). Ansvarsredovisning 2013, *Del 1*. Hämtad 17 april, 2015, från https://www.systembolaget.se/ImageVaultFiles/id_26708/cf_364/SB_Ansvarsredovisning2013_Del1.PDF
- Systembolaget. (2013b). Ansvarsredovisning 2013, *Del 2*. Hämtad 17 april, 2015, från https://www.systembolaget.se/ImageVaultFiles/id_26709/cf_364/SB_Ansvarsredovisning2013_Del2.PDF
- Systembolaget. (2014). Ansvarsredovisning 2014. Hämtad 17 april, 2015, från <http://ansvarsredovisning2014.systembolaget.se/sv/hem/index.html>
- Vattenfall. (2014). Års- och hållbarhetsredovisning 2014. Hämtad 17 april, 2015, från http://corporate.vattenfall.se/globalassets/sverige/finans/arsrapporter/2014/ars-och-hallbarhetsredovisning_2014.pdf
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Widebäck West, C. (29 april, 2015) *Personlig intervju med SEB:s Hållbarhetschef*. SEB, Kungsträdgårdsgatan 8, Stockholm.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 – Mail till företag

Följande mail skickades ut till företag innan intervjun några dagar innan den ägde rum:

Hej *Förnamn*,

Vi som ska hålla intervjun, Isabella Melin och Emma Svensson, ser framemot att träffa dig i den XX april kl. XX-XX (1 h).

Huvudsyftet med vår kandidatuppsats är att undersöka vad integrerad rapportering innebär för företag. Då vårt syfte är av en undersökande karaktär där vi är intresserade av era uppfattningar kring området har vi valt att använda oss av en intervjuteknik som ligger mellan en ostrukturerad och semistrukturerad intervju. Därför har vi valt att utgå från tre teman under intervjun: er tolkning av integrerad rapportering, ert arbetssätt vid framtagandet av era årsrapporter samt anledningar till varför ni ger ut dessa rapporter. Följdfrågor kommer ställas under intervjuns gång.

Hör gärna av dig om du har några frågor!

Vi önskar dig en trevlig helg,

Med vänlig hälsning,

Emma och Isabella